

ต้นฉบับเลขที่ ๖๕๑๐

“โบราณคดี บัวลาย”

ชวนรู้จักอำเภอบัวลาย
จังหวัดนครราชสีมา
ผ่านหลักฐานทางโบราณคดี

โดย

กลุ่มโบราณคดี
สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

ต้นฉบับหนังสือ

“โบราณคดีบัวลาย”

ชวนรู้จักอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา
ผ่านหลักฐานทางโบราณคดี

โดย

นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อัยยยา

นักโบราณคดีปฏิบัติการ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา

กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

ปีงบประมาณ พุทธศักราช 2565

คำนำ

ต้นฉบับหนังสือ “โบราณคดีบัวลาย” ขวณรู้จักอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา จากหลักฐานทางโบราณคดี เป็นผลจากการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่ อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้โครงการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่ พื้นที่อำเภอบัวลาย และสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียง ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา โดยกลุ่มโบราณคดี ได้ลงพื้นที่สำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่บัวลาย จังหวัดนครราชสีมา มีเนื้อที่ประมาณ 133.10 ตารางกิโลเมตร ซึ่งแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลโนนจาน 2) ตำบลบัวลาย 3) ตำบลเมืองพะไล และ 4) ตำบลหนองหว่า ดำเนินการในระหว่างวันที่ 1-10 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ผลการสำรวจทางโบราณคดีพบแหล่งโบราณคดี จำนวน 14 แหล่ง และจุดที่พบหลักหินทราย และหลักศิลาแลง จำนวน 4 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 18 แหล่ง

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบจึงกำหนดอายุสมัยแหล่งโบราณคดีในเขตอำเภอบัวลาย มีอายุอยู่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก (อายุ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว) ถึง ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ (อายุ 1,100-800 ปีมาแล้ว หรือช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18)

สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา ใคร่ขอขอบพระคุณชาวอำเภอบัวลายทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่า และข้อมูลอันเป็นประโยชน์ ช่วยเหลือสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา จนการดำเนินการสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่อำเภอบัวลายสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ตลอดจนนางอมรา ศรีสุชาติ อดีตนักโบราณคดี ทรงคุณวุฒิ ในฐานะที่ปรึกษากรมศิลปากรที่สละเวลาพิจารณาตรวจต้นฉบับหนังสือ พร้อมทั้งให้แนวทางการแก้ไขเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานโบราณคดีจังหวัดนครราชสีมา

การดำเนินงานสำรวจทางโบราณคดีในครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นฐานข้อมูลทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ของอำเภอบัวลาย และเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ พัฒนาแหล่งโบราณคดีในฐานะมรดกวัฒนธรรมของชาติ ต่อไป

(นายทศพร ศรีสมาน)

ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา

9 ธันวาคม พ.ศ. 2567

สารบัญ

เนื้อหา	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญภาพ	ค
บทนำ	1
บทที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานอำเภอบัวลาย	5
บทที่ 2 ผลการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย	
ตำบลโนนจาน	
บ้านโนนเมือง	9
บ้านโนนค้อ	14
บ้านโนนคู่	19
นางยุพินนายจำรัส	25
หลักหินทรายโคกหนองกงสาธารณประโยชน์	30
หลักบือบ้าน บ้านโนนสำราญ	35
โนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม	40
ตำบลบัวลาย	
หลักบือบ้าน บ้านโนนสวรรค์	47
หลักหินทราย ลานหนองโสน	53
โนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย	56
ตำบลเมืองพะไล	
โคกหัวหล่อน	62
สระสี่เหลี่ยม	68
โนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย	73
ตำบลหนองหว้า	
โนนแม่คำปัดวิชัย	85
หนองหว้าพิทยาสรรค์	92
สระโสกกระเบื้อง	96
โนนย่าสงเวียงสีมา	101
บ้านหนองหว้า	108
บทที่ 3 สรุปผลการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย	113
บรรณานุกรม	122

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนที่ธรณีวิทยาจังหวัดนครราชสีมาแสดงสภาพธรณีสัณฐานในพื้นที่อำเภอบัวลาย ซึ่งพื้นที่ทั้งหมด ตั้งอยู่บนธรณีสัณฐานหมวดหินมหาสารคาม (KTms) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหินโคราช (Khorat Group)	6
1.2 แผนที่ชุดดิน (Soil series) ในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โดย สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน	8
1.3 ภาพสภาพภูมิประเทศในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา	8
2.1.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมมอง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง	11
2.1.1.2 สภาพปัจจุบันโนนบ้านโนนเมือง และพื้นที่โดยรอบ ถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	11
2.1.1.3 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนเมือง ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	12
2.1.1.4 ห้วยยางซึ่งไหลผ่านด้านตะวันออกของโนนบ้านโนนเมือง ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	12
2.1.1.5 สภาพปัจจุบัน จุดพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ทางด้านใต้ของโนนดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	13
2.1.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาขณะพบบนผิวดินทางด้านใต้ของโนนดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	13
2.1.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากรแสดงตำแหน่งและสภาพมุมมอง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ	16
2.1.2.2 สภาพปัจจุบันบ้านโนนค้อ และพื้นที่โดยรอบ ถ่ายจากด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	16
2.1.2.3 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนค้อ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	17
2.1.2.4 จุดที่พบไหดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ บริเวณปลายโนนด้านเหนือ โดยนางอารียา เนินสุต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านโนนค้อเป็นผู้ชี้ตำแหน่ง วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	17
2.1.2.5 สภาพปัจจุบัน ไหดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	18
2.1.2.6 สภาพปัจจุบัน ไหดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	18
2.1.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมมอง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนตู ถ่ายเมื่อ วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	21
2.1.3.2 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนตู ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	21
2.1.3.3 สภาพปัจจุบันจุดพบโบราณวัตถุตั้งอยู่ด้านตะวันตกของบ้านโนนตู ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	22
	22

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1.3.4 สภาพปัจจุบันคลองอีสานเขียวซึ่งไหลผ่านด้านตะวันตกของบ้านโนนดู่ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	
2.1.3.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	23
2.1.3.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	23
2.1.3.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีเขียวขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	24
2.1.3.8 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง ตกแต่งด้วยวิธีการกดพิมพ์ลายพรรณพฤกษาเคลือบน้ำเคลือบสีขาวย จากลักษณะและรูปแบบเป็นเครื่องถ้วยจีน ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	24
2.1.4.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส	27
2.1.4.2 นายกิตติธร ศรีสุวอ ขณะชี้ตำแหน่งจุดที่พบโบราณวัตถุหนาแน่น ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	27
2.1.4.3 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส ถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	28
2.1.4.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	28
2.1.4.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่งขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	29
2.1.4.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565	29
2.1.5.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักหินทรายสีขาวเทาภายในโคกหนองกุงสาธารณประโยชน์	32
2.1.5.2 สภาพปัจจุบันหลักหินด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	32
2.1.5.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านใต้ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	33
2.1.5.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	33
2.1.5.5 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	34
2.1.5.6 นางประพัฒน์ ลมศรีแสง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน ขณะชี้ตำแหน่งที่พบหลักหินทราย ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	34
2.1.6.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักป้อบ้านบริเวณจุดสูงสุดของโนนบ้านโนนสำราญด้านหน้าศาลากลางบ้าน	37
2.1.6.2 สภาพปัจจุบันของหลักป้อบ้านซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าศาลากลางบ้าน ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	37

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1.6.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	38
2.1.6.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	38
2.1.6.5 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	39
2.1.7.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมสูง แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม	42
2.1.7.2 สภาพปัจจุบันโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยมถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	42
2.1.7.3 สภาพปัจจุบันโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยมถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	43
2.1.7.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ พบขณะเดินสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	43
2.1.7.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการขูดขีดและขูดลวดลายพบขณะ เดินสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	44
2.1.7.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาพบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	44
2.1.7.7 สภาพปัจจุบันหลักศิลาแลงที่พบบริเวณจุดที่ 1 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	45
2.1.7.8 สภาพปัจจุบันหลักศิลาแลงที่พบบริเวณจุดที่ 2 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	45
2.1.7.9 สภาพปัจจุบันหลักศิลาแลงที่พบบริเวณจุดที่ 3 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	46
2.1.7.10 นายสวัสดิ์ ยศม้าวขณะชี้ตำแหน่งจุดที่พบหลักศิลาแลงบริเวณจุดที่ 1 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	46
2.2.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักบ่อน้ำบริเวณจุดสูงสุดของโนนบ้านโนนสวรรค์	49
2.2.1.2 สภาพปัจจุบันของหลักบ่อน้ำซึ่งตั้งอยู่บริเวณสี่แยกบ้านโนนสวรรค์กับบ้านขามป้อม ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	49
2.2.1.3 สภาพปัจจุบันหลักบ่อน้ำ บ้านโนนสวรรค์ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	50
2.2.1.4 สภาพปัจจุบันหลักบ่อน้ำหินทรายหลักที่ 1 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	50
2.2.1.5 สภาพปัจจุบันหลักบ่อน้ำหินทรายหลักที่ 2 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	51
2.2.1.6 สภาพปัจจุบันหลักบ่อน้ำ บ้านโนนสวรรค์ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	51
2.2.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่ปักหลักหินทรายบริเวณลานหนองโสน (บน) และจุดที่พบหลักหินทราย ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านใต้ของบ้านหนองบัวลาย (ล่าง)	54
2.2.2.2 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565	54
2.2.2.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565	55
2.2.2.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565	55
	58

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.2.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ โดยมีห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตก	
2.2.3.2 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	58
2.2.3.3 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	59
2.2.3.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาพบขณะเดินสำรวจบนผิวดินเป็นจำนวนมาก ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	59
2.2.3.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาพบขณะเดินสำรวจ มีลักษณะคล้ายกับภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกมนุษย์ พบบริเวณศาลปู่อุดมศักดิ์ ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของโนนตะคร้อถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	60
2.2.3.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ตกแต่งด้วยวิธีการทาน้ำดินสีแดง พบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	60
2.2.3.7 บริเวณผิวดินปลายโนนด้านใต้พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดากระจายตัวหนาแน่น ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	61
2.2.3.8 สภาพปัจจุบันห้วยยางซึ่งไหลผ่านด้านตะวันตก จากด้านเหนือลงสู่ด้านใต้ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565	61
2.3.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน โดยมีห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตก	64
2.3.1.2 สภาพปัจจุบันโคกหัวหล่อน ถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงใต้ ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	65
2.3.1.3 สภาพปัจจุบันโคกหัวหล่อน ถ่ายจากด้านเหนือ จากภาพจะพบว่าโคกหัวหล่อนมีพื้นที่ลาดลงทางด้านเหนือและด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	65
2.3.1.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้องขูดขีดลวดลายและเคลือบน้ำเคลือบสีขาว ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	66
2.3.1.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	66
2.3.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีเขียวขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	67
2.3.1.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาขณะพบบนผิวดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565	67
2.3.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงสระสี่เหลี่ยม และจุดที่พบโบราณวัตถุบริเวณด้านใต้	70
2.3.2.2 สภาพปัจจุบันสระสี่เหลี่ยม ถ่ายจากด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	70
2.3.2.3 สภาพปัจจุบันจุดพบโบราณวัตถุ ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านใต้ของสระสี่เหลี่ยม ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	71

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.3.2.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	71
2.3.2.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	72
2.3.2.6 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผารูปแบบไหเท้าข้างในวัฒนธรรมเขมรพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	72
2.3.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ โดยมีห้วยน้อย และห้วยยางไหลผ่าน	75
2.3.3.2 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อ ถ่ายจากด้านใต้ และพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	76
2.3.3.3 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อ ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	76
2.3.3.4 บริเวณคันดินของพื้นที่ที่มีการขุดตักหน้าดินเพื่อเป็นร่องน้ำ เป็นอีกจุดหนึ่งของโนนตะคร้อ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่ง ในปริมาณหนาแน่น ตลอดทั้งแนว ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	77
2.3.3.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาพบบริเวณคันดินของพื้นที่ที่มีการขุดตักหน้าดินเพื่อเป็นร่องน้ำ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	77
2.3.3.6 นายประเสริฐ วิเศษธร และนายสาคร วิเศษธร ขณะกำลังขุดขี้โบราณวัตถุซึ่งพบจากโนนตะคร้อ โดยปัจจุบันนายสาคร วิเศษธร เป็นผู้เก็บรักษา ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	78
2.3.3.7 ขวานเหล็ก ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	78
2.3.3.8 ภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาทรงบาตร ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	79
2.3.3.9 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ในวัฒนธรรมเขมรโบราณพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	79
2.3.3.10 แท่งบดหินทราย ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	80
2.3.3.11 หินดุนดินเผา ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	80
2.3.3.12 แท่นหินจูนเจิมส่วนแท่น และส่วนฐาน ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	81
2.3.3.13 ตุ๊กตารูปสัตว์ดินเผา พบเฉพาะส่วนหาง และขาหลัง ในสภาพชำรุด ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	81
2.3.3.14 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	82
2.3.3.15 ตะกรันโลหะเหล็ก ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	82
2.3.3.16 สภาพปัจจุบันภายในโนนตะคร้อด้านใต้ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	83
2.3.3.17 สภาพปัจจุบันห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตกของโนนตะคร้อ ระยะห่างประมาณ 250 เมตร ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	83
2.3.3.18 สภาพปัจจุบันห้วยน้อยไหลผ่านด้านใต้ติดกับโนนตะคร้อ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565	84
	87

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.4.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย โดยมีห้วยเยะไหลผ่านด้านตะวันตก	
2.4.1.2 สภาพปัจจุบันโนนแม่คำปัดวิชัย เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพาะปลูกข้าว ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	87
2.4.1.3 นางสาวพยอม พลไธสง ขณะกำลังชี้ตำแหน่งจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาบริเวณคันดิน ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	88
2.4.1.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ขณะพบจากการสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	88
2.4.1.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล โดยปัจจุบันนางสาวพยอม พลไธสง เจ้าของแปลงที่ดินเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	89
2.4.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	89
2.4.1.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	90
2.4.1.8 สภาพปัจจุบันห้วยเยะที่ไหลผ่านโนนแม่คำปัดวิชัยด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	90
2.4.1.9 นางคำ ปัดวิชัย เจ้าของแปลงที่ดิน ปัจจุบันอายุ 88 ปี ขณะนำผาดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ให้กับคณะสำรวจได้รับชม ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	91
2.4.1.10 กระจุกดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ วัดหนองแวง หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง ตำบลหนองหว้า ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	91
2.4.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์	94
2.4.2.2 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ หรือ โนนชิงแคง ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	94
2.4.2.3 โรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2519 ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	95
2.4.2.4 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ทรงหม้อ ส่วนปากผาย มีเชิง ตกแต่งด้วยวิธีการกดประทับลายเชือกทาบ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ วัดหนองแวง หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง ตำบลหนองหว้า ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	95
2.4.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงสระโสภณกระเบื้อง และจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา	98
2.4.3.2 สภาพปัจจุบันสระสี่เหลี่ยม ถ่ายจากด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	98
	99

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.4.3.3 สภาพปัจจุบันบริเวณขอบสระ มีการสร้างทางคอนกรีตโดยรอบสระ และศาลเพื่อเคารพสักการะ ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	
2.4.3.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	99
2.4.3.5 สภาพปัจจุบันสระโสภกระเบื้อง ถ่ายจากด้านใต้ ซึ่งเป็นจุดพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	100
2.4.3.6 สภาพปัจจุบันห้วยแยะซึ่งไหลผ่านสระโสภกระเบื้องด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565	100
2.4.4.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมสูง แหล่งโบราณคดีโนนแม่สวางเวียงสีมา โดยมีห้วยแยะไหลผ่านด้านตะวันตก	103
2.4.4.2 สภาพปัจจุบันโนนแม่สวางเวียงสีมา และตำแหน่งที่พบโถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล โดยนางสมคิด เวียงสีมา เป็นผู้ชี้ตำแหน่ง ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	103
2.4.4.3 ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านห้วยนาคำ ขณะชี้โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลพบจากโนนย่าสวางเวียงสีมา ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	104
2.4.4.4 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	104
2.4.4.5 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ใบที่ 1 ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	105
2.4.4.6 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ใบที่ 2 ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	105
2.4.4.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	106
2.4.4.8 สภาพปัจจุบันห้วยแยะที่ไหลผ่านโนนแม่คำปัดวิชัยด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	106
2.4.4.9 สภาพปัจจุบันห้วยแยะที่ไหลผ่านโนนย่าสวางเวียงสีมาด้านตะวันตก และพื้นที่เกษตรกรรมด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	107
2.4.4.10 สภาพปัจจุบันโนนย่าสวางเวียงสีมา ถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565	107
2.4.5.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมสูง แหล่งโบราณคดีบ้านหนองหัว และจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา	110
2.4.5.2 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหัว ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565	110
2.4.5.3 ร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง ขณะชี้ตำแหน่งที่พบโบราณวัตถุ ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565	111

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.4.5.4 ตัวอย่างภาพขณะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่แต่ง และตกแต่งด้วยวิธีขีดขีดแล้วทาน้ำ ดินสีแดง ขณะพบจากการสำรวจบนผิวดินบริเวณคอกเลี้ยงสัตว์ ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565	111
2.4.5.5 ตัวอย่างภาพขณะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยวิธีทาน้ำ ดินสีแดง ขณะพบจากการสำรวจบนผิวดินบริเวณคอกเลี้ยงสัตว์ ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565	112
3.1 แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีเขาจันทน์งาม อำเภอสีคิ้ว (ซ้าย) ร่องรอยภาพขณะดินเผาบรรจุ กระดูกมนุษย์ ซึ่งเป็นการฝังศพครั้งที่ 2 จากแหล่งโบราณคดีโนนหนองใหญ่ อำเภอสีดา (ขวา)	115
3.2 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงขอบเขตตำบลในเขต อำเภอบัวลาย และแสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็กที่พบใน พื้นที่อำเภอบัวลาย รวมทั้งสิ้น 5 แหล่ง	115
3.3 (บน-ซ้าย) โบราณสถานปราสาทปรังค์แขก (บน-ขวา) โบราณสถานปราสาทโนนภู สร้างขึ้น ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15 (ล่าง-ซ้าย) ปราสาทพิมาย (ล่าง-ขวา) ปราสาทพนมวัน สร้างขึ้นช่วง พุทธศตวรรษที่ 16-17	116
3.4 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ ที่พบ รวมทั้งสิ้น 5 แหล่ง	117
3.5 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ที่พบในพื้นที่อำเภอบัวลาย ทั้ง 2 กลุ่ม	118
3.6 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏร่องรอยการเลือกใช้พื้นที่ ทั้ง 2 กลุ่ม	119
3.7 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักหิน ทราย หรือหลักศิลาแลง ทั้ง 3 กลุ่ม	120
3.8 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี และจุดที่พบหลักหินทราย หรือหลักศิลาแลง ในเขตอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา	121

บทนำ

1. ชื่อโครงการ

โครงการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่ พื้นที่อำเภอประทาย และสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

2. หลักการและเหตุผล

สืบเนื่องจากปีงบประมาณ 2560 สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา ได้ตรวจสอบโบราณวัตถุที่พบบริเวณบ้านเมืองดู่ ตำบลเมืองดู่ อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จากการรับแจ้งทางโทรศัพท์จากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน บ้านเมืองดู่ ผลปรากฏว่าโบราณวัตถุที่พบประกอบด้วยประติมากรรมลอยตัวทำจากหินทราย สลักเป็นรูปเทวรูปบุรุษและเทวรูปสตรีบนฐานเดียวกัน กำหนดอายุอยู่ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 17 (ปลายสมัยของศิลปะแบบนครวัด),เศียรเทวรูปหินทราย สภาพชำรุด, ชิ้นส่วนประติมากรรมหินทราย ส่วนท่อนแขน และ อาวุธ, ศิวลึงค์หินทรายสภาพสมบูรณ์ ภาชนะดินเผาประเภทเนื้อกระเบื้อง (Porcelain) เครื่องถ้วยจีน มณฑลฝูเจี้ยน ราชวงศ์ซ่งใต้ กำหนดอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 ภาชนะดินเผาเคลือบสีน้ำตาล จากแหล่งเตาบ้านกรวด อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 เป็นต้น นอกจากนี้บริเวณที่พบโบราณวัตถุ มีลักษณะเป็นเนินดิน พื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรม จากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศพบว่า บริเวณบ้านเมืองดู่ เป็นเมืองโบราณที่มีแผนผังเป็นรูปวงรี ปรากฏคูเมือง-กำแพงเมืองล้อมรอบอย่างน้อย 2 ชั้น บริเวณโนนกลางบ้านพบกองศิลาแลงที่สันนิษฐานว่า น่าจะเป็นที่ตั้งของศาสนสถาน หลักฐานต่างๆเหล่านี้ล้วนแสดงถึงพัฒนาการของชุมชนโบราณในเขตพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ได้เป็นอย่างดี

ต่อมาในปีงบประมาณ 2561 สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา ได้ดำเนินการขุดตรวจสอบทางโบราณคดี บริเวณที่พบโบราณวัตถุบ้านเมืองดู่ ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1 หลุมขุดค้น ขนาดของหลุมคือ 2 x 2 เมตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลทางโบราณคดี รวมถึงศึกษาพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของบ้านเมืองดู่ และศึกษาชั้นทับถมทางวัฒนธรรม เพื่อประกอบการประมาณราคาในการขุดแต่งทางโบราณคดีบริเวณโบราณสถานแห่งนี้ จากการดำเนินการผลปรากฏว่า พบร่องรอยหลักฐานตั้งแต่มยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก อายุประมาณ 2,500 – 1,500 ปีมาแล้ว และหลักฐานในวัฒนธรรมเขมร กำหนดอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 เป็นอย่างน้อย

ดังนั้น โครงการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่ พื้นที่อำเภอประทาย และสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 นอกจากจะเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลที่มีอยู่เดิมแล้ว ยังเป็นการตรวจสอบสภาพปัจจุบันของโบราณสถานรวมถึงแหล่งโบราณคดีที่มีอยู่ และยังเป็น การเพิ่มความรู้อะไรใหม่ๆให้กับฐานข้อมูลของสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา อีกด้วย นับเป็นประโยชน์ทางวิชาการในด้านโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ในพื้นที่อำเภอประทาย และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย (ซึ่งดำเนินการจัดทำเป็นต้นฉบับหนังสือดังกล่าวจะนำเสนอเนื้อหาในบทความต่อไป) อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ อนึ่ง เพื่อรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ตลอดจนนำข้อมูลเหล่านี้ไปต่อยอดสู่การนำไปใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อดำเนินการสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่อำเภอประทาย และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

3.2 เพื่อดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี จำนวน 1 จุด เพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของบ้านเมืองคู่เพิ่มเติม

3.3 เพื่อจัดทำรายงานทางวิชาการโบราณคดี สำหรับเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการด้านโบราณคดี ของกรมศิลปากรต่อไปในอนาคต

3.4 เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ คุณค่า และความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น

3.5 เพื่อท้องถิ่นได้นำข้อมูลเหล่านี้ไปต่อยอดสู่การนำไปใช้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

4. เป้าหมาย-ผลผลิต

4.1 เป้าหมายเชิงปริมาณ

4.1.1 ดำเนินการสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่อำเภอประทายทั้งอำเภอ และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

4.1.2 ดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี จำนวน 1 จุด เพื่อเก็บข้อมูลและศึกษาพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานของบ้านเมืองคู่เพิ่มเติม

4.2 เป้าหมายเชิงคุณภาพ

4.2.1 ข้อมูลทางวิชาการโบราณคดีมีเพิ่มมากขึ้น

4.2.2 หลักฐานทางโบราณคดีได้รับการอนุรักษ์และเก็บรักษาอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

4.2.3 ราษฎรในพื้นที่เกิดความตระหนัก รัก และหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าของชุมชน

5. กิจกรรม/ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.1 ทบทวนวรรณกรรม ประมวลและรวบรวมองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโบราณสถาน-แหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอประทาย และ พื้นที่อำเภอโดยรอบ

5.2 ดำเนินการสำรวจเก็บข้อมูลทางโบราณคดีในภาคสนามในเขตอำเภอประทาย และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

5.3 ดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่บ้านเมืองคู่ ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา แล้วเสร็จ

5.4 สรุปผล รายงานผลการดำเนินการ และจัดทำต้นฉบับรายงาน และเผยแพร่สู่สาธารณะ

6. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

6.1 แหล่งโบราณคดี – โบราณสถาน อย่างน้อย 20 แหล่ง ในพื้นที่อำเภอประทายจังหวัดนครราชสีมา ได้รับการสำรวจเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด และแล้วเสร็จตามกำหนด

6.2 แหล่งโบราณคดี – โบราณสถาน อย่างน้อย 20 แหล่ง ในพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอประทาย ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับการสำรวจเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด และแล้วเสร็จตามกำหนด

6.3 ดำเนินการขุดค้นพื้นที่พบโบราณวัตถุบ้านเมืองคู่ ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาแล้วเสร็จตามกำหนด

7. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

7.1 เชิงปริมาณ

7.1.1 แหล่งโบราณคดี – โบราณสถาน อย่างน้อย 20 แหล่ง ในพื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับการสำรวจเก็บข้อมูลให้เป็นปัจจุบันมากที่สุด

7.1.2 แหล่งโบราณคดี – โบราณสถาน อย่างน้อย 20 แหล่ง ในพื้นที่ใกล้เคียงอำเภอประทาย ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

7.1.3 ดำเนินการขุดค้นพื้นที่พบโบราณวัตถุบ้านเมืองคู่ ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาจำนวน 1 หลุม ขนาดกว้างประมาณ 3 เมตร ยาวประมาณ 3 เมตร ลึกประมาณ 2 เมตร

7.2 เชิงคุณภาพ

7.2.1 ดำเนินการสำรวจและจัดทำรายงานการสำรวจเบื้องต้น ในพื้นที่อำเภอประทาย และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

7.2.2 ดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี และจัดทำรายงานการขุดค้นพื้นที่พบโบราณวัตถุบ้านเมืองคู่ ตำบลบ้านโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา ได้ถูกต้องตามหลักวิชาการ

8. พื้นที่ดำเนินการ

8.1 กิจกรรมสำรวจทางโบราณคดี

8.1.1 พื้นที่อำเภอประทายทั้งอำเภอ

8.1.2 พื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

8.2 กิจกรรมขุดค้นทางโบราณคดี

8.2.1 บ้านเมืองคู่ ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

9. กลุ่มเป้าหมาย

พื้นที่อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

10. ระยะเวลาการดำเนินการ

ตุลาคม พ.ศ. 2564 – กันยายน พ.ศ. 2565

11. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา

12. งบประมาณ

ได้รับจัดสรรงบประมาณทั้งสิ้น 654,000.- บาท (หกแสนห้าหมื่นสี่พันบาทถ้วน)

13. ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

13.1 รายงานทางวิชาการ การสำรวจแหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอประทาย และพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

13.2 รายงานเบื้องต้น ผลการดำเนินการขุดค้นทางโบราณคดี แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองคู ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

14. ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา

15. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

15.1 หลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากการขุดค้นทางโบราณคดี แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองคู ตำบลโนนเพ็ด อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมาได้รับการอนุรักษ์ถูกต้องตามหลักวิชาการ

15.2 กรมศิลปากรมีรายงานทางวิชาการโบราณคดี ลงในฐานข้อมูลทางวิชาการด้านโบราณคดีของสำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา กรมศิลปากร

15.3 จัดทำต้นฉบับหนังสือเพื่อตีพิมพ์ และส่งมอบให้กับแต่ละอำเภอเพื่อเป็นฐานข้อมูลของท้องถิ่นต่อไป

15.4 ชุมชนและท้องถิ่น สามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปต่อยอดสู่การนำไปใช้เพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

บทที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานอำเภอบัวลาย

การดำเนินการสำรวจโบราณสถาน และแหล่งโบราณคดี ในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา เป็นการดำเนินงานภายใต้โครงการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่ พื้นที่อำเภอประทาย และสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่ใกล้เคียง ได้แก่ อำเภอบัวลาย อำเภอสีดา อำเภอเมืองยาง อำเภอโนนแดง อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

อำเภอบัวลาย เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่เหนือสุดของจังหวัดนครราชสีมา ในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบัวใหญ่ ภายหลังได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอบัวลาย ใน พ.ศ. 2550 มีพื้นที่ 133.1 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ 1. ตำบลโนนจาน 2. ตำบลบัวลาย 3. ตำบลเมืองพะไล และ 4. ตำบลหนองหว้า โดยมีอาณาเขต ดังนี้

ด้านเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเวียงน้อย และอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น

ด้านตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

ด้านใต้ ติดต่อกับ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา

ด้านตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

1. สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ศึกษา

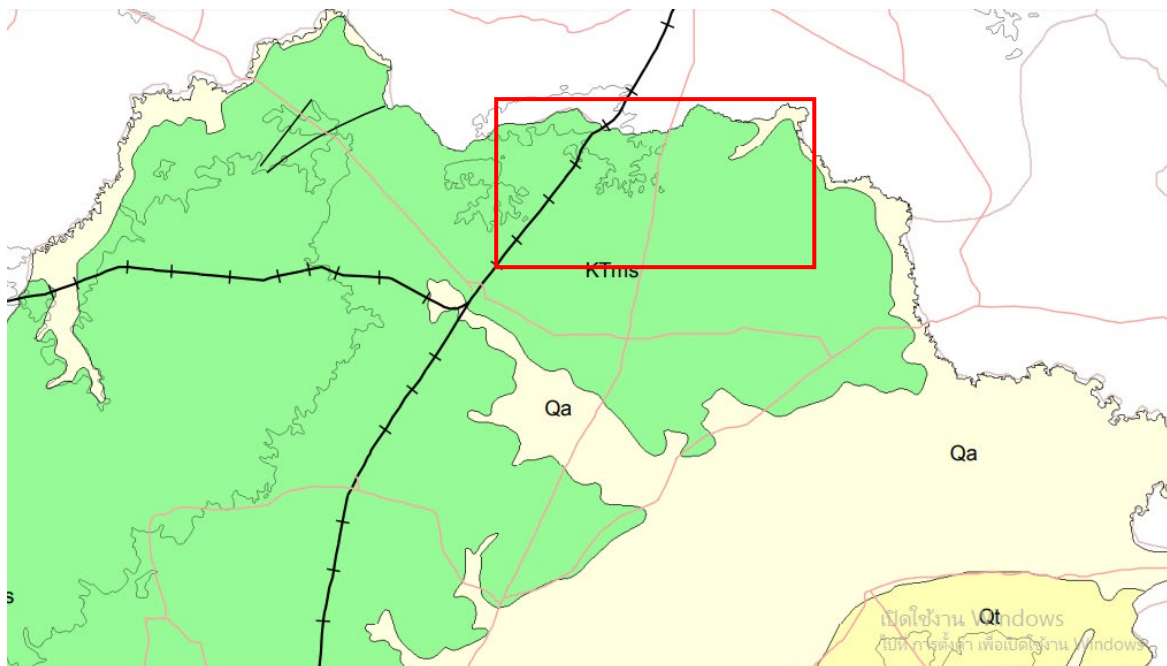
ลักษณะภูมิประเทศบริเวณพื้นที่อำเภอบัวลายมีลักษณะเป็นที่ราบสูงโดยทั่วไปแบบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีป่าไม้เบญจพรรณบ้างเล็กน้อย และป่าโปร่งตามไร่ปลายนา พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรม เพาะปลูกข้าว ควบคู่ไปกับการเลี้ยงสัตว์

ในพื้นที่อำเภอบัวลายมีลำห้วยยางเป็นลำห้วยสายหลัก โดยเริ่มต้นจากอ่างเก็บน้ำบ้านหนองคอม ตำบลโนนจาน ไหลผ่านไปทางด้านใต้พาดผ่านตำบลบัวลาย และตำบลเมืองพะไล ก่อนไหลเข้าสู่ตำบลสามเมือง อำเภอสีดาไปทางด้านใต้ และไหลไปรวมกับลำสะแทดที่ด้านตะวันออกของอำเภอโนนแดง มีระยะทางไหลผ่านในพื้นที่อำเภอบัวลาย 25 กิโลเมตร

สำหรับพื้นที่ด้านตะวันออกของอำเภอบัวลาย ในเขตพื้นที่ตำบลหนองหว้า มีลำห้วยแยะไหลผ่านลงสู่ด้านใต้ ก่อนเข้าสู่ตำบลหนองตาตใหญ่ อำเภอสีดาไปทางด้านใต้ และไหลไปรวมกับลำสะแทดที่ด้านตะวันออกของอำเภอโนนแดงเช่นเดียวกับลำห้วยยาง

1.1 สภาพทางธรณีวิทยา

ธรณีสัณฐานในเขตพื้นที่อำเภอบัวลายตั้งอยู่บนหมวดหินมหาสารคาม (KTms) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหินโคราช (Khorat Group) โดยประกอบด้วยหินดินดาน และชั้นเกลือหินมีอิปซิมปะปน ความหนาของหมวดหินแปรเปลี่ยนระหว่าง 610-1,000 เมตร

ภาพที่ 1.1 แผนที่ธรณีวิทยาจังหวัดนครราชสีมาแสดงสภาพธรณีสัณฐานในพื้นที่อำเภอบัวลาย ซึ่งพื้นที่ทั้งหมดตั้งอยู่บนธรณีสัณฐานหมวดหินมหาสารคาม (KTms) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหินโคราช (Khorat Group)¹

ผลจากการดำเนินการสำรวจชุดดิน (Soil series) โดยสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน พบว่าในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา มีชุดดินรวมทั้งสิ้น 12 ชุดดิน² ดังนี้

1. **ชุดดินห้วยแกลง (Ht-sIB)** เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5
2. **ชุดดินคง** ประกอบด้วย 5 ชุดดินย่อย ได้แก่ 1) ชุดดินคง (Kng-gm-sIA) มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2 2) ชุดดินคง (Kng-gm-sIA/csub) หน่วยสัมพันธ์ของชุดดินคง มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2 และพบชั้นดินเหนียวที่ระดับความลึกตั้งแต่ 100 เซนติเมตร เป็นต้นไป 3) ชุดดินคง (Kng-gm-sIB) มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5 4) ชุดดินคง (Kng-sIB) มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5 5) ชุดดินคง (Kng-sIB/csub) เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5 พบชั้นดินเหนียวที่ระดับความลึกตั้งแต่ 100 เซนติเมตร เป็นต้นไป
3. **ชุดดินโคราช (Kt-gm,pic-sIA)** มีจุดประสีเทา มีคิลาแลงอ่อน และมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5
4. **ชุดดินมหาสารคาม** ประกอบด้วย 5 ชุดดินย่อย ได้แก่ 1) ชุดดินมหาสารคาม (Msk-gm-sIB) มีจุดประสีเทา เนื้อดินเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชันร้อยละ 2-5 2) ชุดดินมหาสารคาม (Msk-sIB) มีเนื้อดินเป็นดินทรายปนร่วน มีความลาดชันร้อยละ 2-5 3) ชุดดินมหาสารคาม (Msk-Msk-vtk-sIB) หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินมหาสารคาม เป็นดินทรายหนามาก และมีเนื้อดินทรายปนร่วน มีความลาดชันร้อยละ 2-5

¹ กรมทรัพยากรธรณี, การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดนครราชสีมา (กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี, 2553), น.19-20.

² กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน, แผนที่ชุดดิน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา (นครราชสีมา: สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3, 2561).

4) ชุดดินมหาสารคาม (Msk-vtks-IsA) เป็นดินทรายหนามาก และมีเนื้อดินทรายปนร่วน มีความลาดชันร้อยละ 0-2 5) ชุดดินมหาสารคาม (Msk-vtks-IsB) เป็นดินทรายหนามาก และมีเนื้อดินทรายปนร่วน มีความลาดชันร้อยละ 2-5

5. ชุดดินหนองบุญมาก ประกอบด้วย 2 ชุดดินย่อย ได้แก่ 1) ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-col-sIA) เป็นดินร่วนหยาบ และมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2 2) ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2

6. ชุดดินโนนแดง ประกอบด้วย 3 ชุดดินย่อย ได้แก่ 1) ชุดดินโนนแดง (Ndg-IsA) มีเนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วน มีความลาดชันร้อยละ 0-2 2) ชุดดินโนนแดง (Ndg-IsB) เนื้อดินเป็นดินทรายปนดินร่วน มีความลาดชันร้อยละ 2-5 3) ชุดดินโนนแดง (Ndg-sIB) เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5

7. ชุดดินน้ำพอง (Ng-IsB) เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5

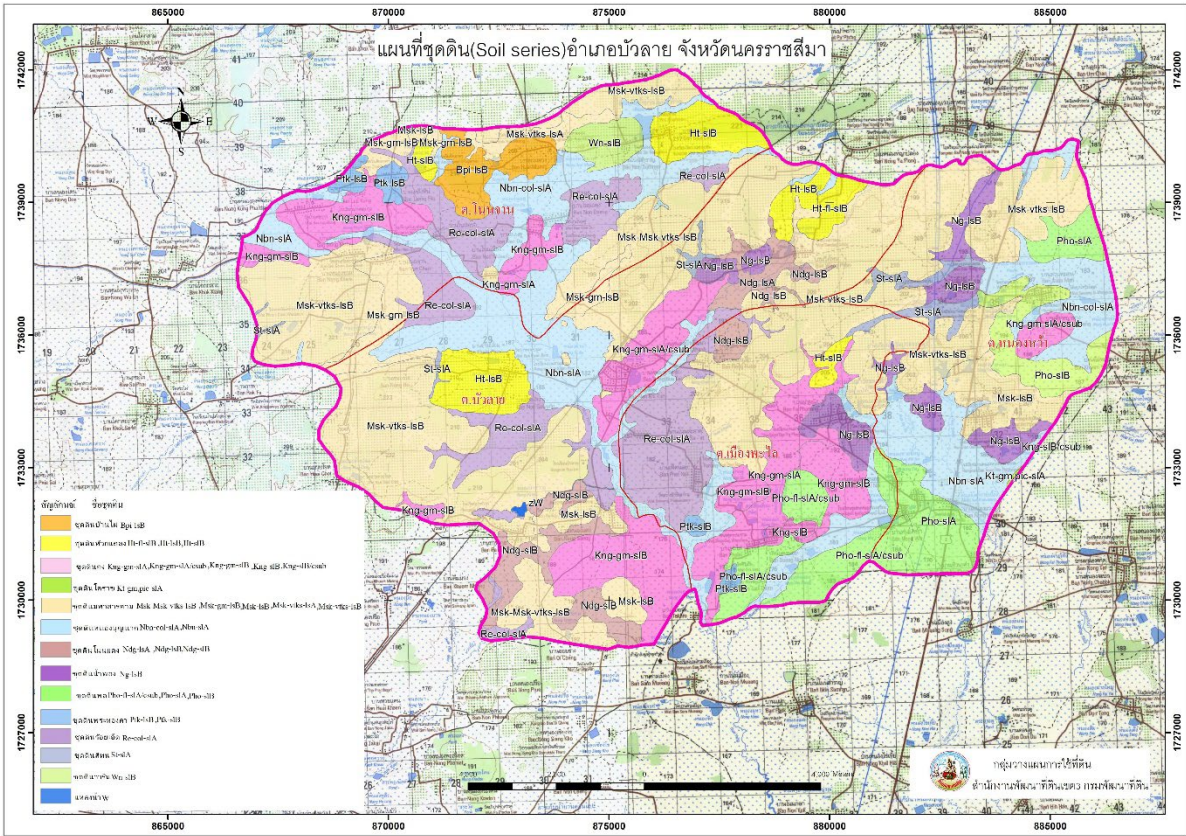
8. ชุดดินพล ประกอบด้วย 3 ชุดดินย่อย ได้แก่ 1) ชุดดินพล (Pho-fl-sIA/csub) เป็นดินร่วนละเอียด เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2 และพบชั้นดินเหนียวที่ระดับความลึกตั้งแต่ 100 เซนติเมตร 2) ชุดดินพล (Pho-sIA) เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2 3) ชุดดินพล (Pho-sIB) เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5

9. ชุดดินพระทองคำ (Ptk-sIB) เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5

10. ชุดดินร้อยเอ็ด (Re-col-sIA) เป็นดินร่วนหยาบ และมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชัน ร้อยละ 0-2

11. ชุดดินสีทน (St-sIA) เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 0-2

12. ชุดดินวาริน (Wn-sIB) เป็นดินร่วนปนทราย มีความลาดชันร้อยละ 2-5

ภาพที่ 1.2 แผนที่ชุดดิน (Soil series) ในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน

ภาพที่ 1.3 ภาพสภาพภูมิประเทศในเขตพื้นที่
อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

บทที่ 2

ผลการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย

1. ตำบลโนนจาน

1.1 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านโนนเมือง หมู่ที่ 4 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ประกอบ “15.686758 102.472677” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนสูง รูปทรงกลม โดยบริเวณกึ่งกลางโนน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 198 เมตร ซึ่งสูงกว่าพื้นที่ราบโดยรอบประมาณ 6 เมตร พื้นที่โดยรอบโนนเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ด้านตะวันออกติดกับโนนดินมีคลองอีสานเขียวไหลผ่าน และด้านใต้ ระยะห่างประมาณ 150 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-col-sIA) เป็นดินลึกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส หมู่ที่ 2 บ้านโนนตู ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง ระยะห่างประมาณ 190 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ หมู่ที่ 8 บ้านโนนค้อ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง ระยะห่างประมาณ 1.2 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227909.00 ม. ตะวันออก 1736824.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 320 เมตร ไม่ปรากฏคูน้ำ-คันดิน ล้อมรอบ จากคำสัมภาษณ์ของราษฎรในพื้นที่ ระบุว่า บริเวณปลายโนนด้านเหนือ (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229090.00 ม. ตะวันออก 1736077.00 ม. เหนือ) และปลายโนนด้านตะวันออก (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229256.00 ม. ตะวันออก 1735950.00 ม. เหนือ) ของโนนบ้านโนนเมือง เคยพบโครงกระดูกมนุษย์ใน ลักษณะนอนหงายเหยียดยาวร่วมกับของอุทิศ เมื่อประมาณ พ.ศ.2520¹ ปัจจุบันมีการสร้างที่อยู่อาศัยและ ถนนคอนกรีตเต็มพื้นที่ จึงเป็นข้อจำกัดในการสำรวจทางโบราณคดี

จากการสำรวจบริเวณโนนบ้านโนนเมือง ด้านใต้ ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ของนายกิตติธร ศรีสุวอ (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229217.00 ม. ตะวันออก 1735780.00 ม. เหนือ) ยังพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา เนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง และตกแต่งด้วยหลายวิธี อาทิ กัดประทับลายเชือกทาบ กระจายตัวบนผิวดินหนาแน่นทั่วทั้งบริเวณ

อายุสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายกิตติธร ศรีสุวอ, สมาชิก อบต.โนนจาน หมู่ที่ 4, อายุ 55 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง

ภาพที่ 2.1.1.2 สภาพปัจจุบันโนนบ้านโนนเมือง และพื้นที่โดยรอบ ถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.1.3 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนเมือง
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.1.4 ห้วยยางซึ่งไหลผ่านด้านตะวันออกของโนนบ้านโนนเมือง
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.1.5 สภาพปัจจุบัน จุดพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ทางด้านใต้ของโนนดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาขณะพบบนผิวดินทางด้านใต้ของโนนดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.2 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านโนนค้อ หมู่ที่ 8 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227909.00 ม. ตะวันออก 1736824.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.694947 102.461424” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนสูง รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน โดยบริเวณกึ่งกลางโนน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 201 เมตร ซึ่งสูงกว่าพื้นที่ราบโดยรอบประมาณ 3 เมตร พื้นที่โดยรอบโนนเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ด้านตะวันตกระยะห่างประมาณ 90 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินร้อยเอ็ด (Re-col-sIA) เป็นดินลึกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล ปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5-6.5) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง หมู่ที่ 4 บ้านโนนเมือง ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ ระยะห่างประมาณ 1.15 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนดู่ หมู่ที่ 2 บ้านโนนดู่ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ ระยะห่างประมาณ 1.9 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229929.00 ม. ตะวันออก 1737179.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีนาญพินนายจรัส หมู่ที่ 2 บ้านโนนดู่ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ ระยะห่างประมาณ 930 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 238204.00 ม. ตะวันออก 1723576.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง มีขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 165 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 380 เมตร จากคำสัมภาษณ์ของราษฎรในพื้นที่ ระบุว่า บริเวณปลายโนนด้านเหนือ (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227825.00 ม. ตะวันออก 1736868.00 ม. เหนือ) เมื่อ 2-3 ปีที่ผ่านมาเคยพบภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ทรงไห เคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ จำนวน 1 ใบ ลึกจากผิวดินปัจจุบันประมาณ 1 เมตร ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ ศาลาการเปรียญวัดโนนค้อ¹ บริเวณบ้านโนนค้อ ปัจจุบันมีการสร้างที่อยู่อาศัยและถนนคอนกรีตเต็มพื้นที่ จึงเป็นข้อจำกัดในการสำรวจทางโบราณคดี

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายบุญเพ็ง ทองพูน, เจ้าของแปลงที่ดินและผู้ค้นพบ, อายุ 78 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565 และนางอารียา เนินสุด, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านโนนค้อ, อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ

ภาพที่ 2.1.2.2 สภาพปัจจุบันบ้านโนนค้อ และพื้นที่โดยรอบ ถ่ายจากด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.2.3 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนค้อ
วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.2.4 จุดที่พบไหมดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ บริเวณ
ปลายโนนด้านเหนือ โดยนางอารีญา เนินสุต ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านโนนค้อเป็นผู้ชี้ตำแหน่ง วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.2.5 สภาพปัจจุบัน ไหดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.2.6 สภาพปัจจุบัน ไหดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.3 แหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู่

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านโนนคู่ หมู่ที่ 2 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระบาย 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229929.00 ม. ตะวันออก 1737179.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.697140 102.482247” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู่

สภาพทางภูมิศาสตร์

บ้านโนนคู่ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนน รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน โดยบริเวณกึ่งกลางโนน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 202 เมตร ซึ่งสูงกว่าพื้นที่ราบโดยรอบประมาณ 3 เมตร พื้นที่โดยรอบโนนเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ด้านตะวันตกเฉียงเหนือมีสระน้ำขนาดใหญ่ ราษฎรในพื้นที่เรียกว่า “หนองโนนคู่” ด้านตะวันตกติดกับบ้านโนนคู่ มีคลองอีสานเขียวซึ่งขุดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2534-2535¹ ไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-col-sIA) เป็นดินสีมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีนายอุทัยนายจรัส หมู่ที่ 2 บ้านโนนคู่ ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู่ ระยะห่างประมาณ 1.3 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 228834.80 ม. ตะวันออก 1736252.24 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง หมู่ที่ 4 บ้านโนนเมือง ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู่ ระยะห่างประมาณ 1.2 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

¹ นางสุภาภรณ์ มิละวาน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านโนนคู่, อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

หลักฐานทางโบราณคดี

ภายในบ้านโนนคู ปัจจุบันมีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยทั่วทั้งบริเวณ โดยจุดที่พบโบราณวัตถุอยู่ทางด้านตะวันตก นอกหมู่บ้านโนนคูติดกับคลองอีสานเขียว ระยะห่างประมาณ 40 เมตร ปัจจุบันมีสภาพเป็นคันคลองและพื้นที่เกษตรกรรม จากการสำรวจพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา เนื้อแกร่ง และเนื้อกระเบื้อง ตกแต่งด้วยหลายวิธีการ ในพื้นที่ขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 100 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 20 เมตร นายบุญถิ่น ปิห็น กล่าวว่า ตนพบภาชนะดินเผาเหล่านี้มาตั้งแต่ช่วงขุดคลองอีสานเขียว เมื่อประมาณ พ.ศ.2534-2535 ซึ่งในตอนนั้นพบจากการขุดคลอง² โดยโบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจมีดังนี้

1) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล และเคลือบน้ำเคลือบสีเขียว หรือเทคนิคการผลิตจากแหล่งเตาบ้านกรวด ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ

2) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง ตกแต่งด้วยวิธีการกดพิมพ์ลายพรรณพฤกษา เคลือบน้ำเคลือบสีขาว จากลักษณะและรูปแบบที่พบ เป็นเครื่องถ้วยจีน ผลิตจากกลุ่มเตาต่อฮั่ว เมืองเฉวียนโจว มณฑลฝูเจี้ยน สามารถกำหนดอายุสมัยราชวงศ์ซ่ง ภาคใต้ มีอายุอยู่ในช่วง ปลายพุทธศตวรรษที่ 17 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 18

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

² นายบุญถิ่น ปิห็น, ราษฎรบ้านโนนคู, อายุ 67 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพมุมมอง แหล่งโบราณคดีบ้านโนนดู่ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.2 สภาพปัจจุบันภายในบ้านโนนดู่ ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.3 สภาพปัจจุบันจุดพบโบราณวัตถุตั้งอยู่ด้านตะวันตกของบ้านโนนตู
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.4 สภาพปัจจุบันคลองอีสานเขียวซึ่งไหลผ่านด้านตะวันตกของบ้านโนนตู
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
ขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีเขียว
ขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.3.8 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง ตกแต่งด้วยวิธีการกดพิมพ์ลายพรรณพฤกษา
เคลือบน้ำเคลือบสีขาว จากลักษณะและรูปแบบเป็นเครื่องถ้วยจีน ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.4 แหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส

ตำแหน่งที่ตั้ง

แปลงที่ดินนางยุพิน สีชินารัมย์ และนายจรัส ทันใจ ตามหลักฐานโฉนดที่ดินเลขที่ 4621 และ 4638 บ้านโนนคู หมู่ที่ 2 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227909.00 ม. ตะวันออก 1736824.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์าศนิยม “15.689884 102.470119” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส ในอดีตมีสภาพเป็นโนนดินเดี่ยว ๆ¹ ภายหลังมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 195 เมตร จากการปรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแปลงที่ดินมีการขุดสระน้ำ พื้นที่โดยรอบโนนเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ด้านตะวันตก ระยะห่างประมาณ 500 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินร้อยเอ็ด (Re-col-sIA) เป็นดินลึกลับมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล ปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5-6.5) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง หมู่ที่ 4 บ้านโนนเมือง ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส ระยะห่างประมาณ 190 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู หมู่ที่ 2 บ้านโนนคู ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจรัส ระยะห่างประมาณ 1.3 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229929.00 ม. ตะวันออก 1737179.00 ม. เหนือ)

¹ นายกิตติธร ศรีสุวอ, สมาชิก อบต.โนนจาน หมู่ที่ 4, อายุ 55 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

3) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ หมู่ที่ 8 บ้านโนนค้อ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส ระยะห่างประมาณ 930 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227909.00 ม. ตะวันออก 1736824.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

จากการสำรวจพบโบราณวัตถุประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่ง กระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณ ในพื้นที่ขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 70 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 80 เมตร² โดยโบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจมีดังนี้

- 1) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยหลายวิธีการ อาทิ กดประทับลายเชือกทาบ
- 2) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

² นายกิตติธร ศรีสุวอ, สมาชิก อบต.โนนจาน หมู่ที่ 4, อายุ 55 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.4.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร
แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส

ภาพที่ 2.1.4.2 นายกิตติธร ศรีสุวอ ขณะชี้ตำแหน่งจุดที่พบโบราณวัตถุหนาแน่น
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.4.3 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส ถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.4.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.4.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่งขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.4.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
ขณะพบบนผิวดินถ่ายเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.5 หลักหินทรายโคกหนองงูสารณประโยชน์

ตำแหน่งที่ตั้ง

โคกหนองงูสารณประโยชน์ บ้านศาลาดิน หมู่ที่ 7 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวลาย พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234132.79 ม. ตะวันออก 1739098.11 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.716154 102.519203” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังจุดที่พบหลักหินทรายโคกหนองงูสารณประโยชน์

สภาพทางภูมิศาสตร์

ภายในพื้นที่โคกหนองงูสารณประโยชน์มีสภาพเป็นป่าโปร่งทั่วทั้งบริเวณ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 201 เมตร ด้านเหนือ ระยะห่างประมาณ 750 เมตร มีห้วยใจดไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินห้วยแกลง (Ht-sIB) เป็นดินลึกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลปนเทา ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย และดินร่วนเหนียวปนทรายในตอนล่าง สีน้ำตาลหรือสีน้ำตาลปนเหลือง อาจพบจุดประสีต่าง ๆ ปริมาณเล็กน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ในดินบน และเป็นกรดจัดมาก (pH 4.5-5) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) หลักบือบ้าน บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของจุดที่พบหลักหินทรายโคกหนองงูสารณประโยชน์ ระยะห่างประมาณ 1.88 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232274.00 ม. ตะวันออก 1738802.00 ม. เหนือ)

2) หลักบือบ้าน บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์ ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจุดที่พบหลักหินทรายโคกหนองงูสารณประโยชน์ ระยะห่างประมาณ 7.1 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229478.89 ม. ตะวันออก 1733727.95 ม. เหนือ)

3) หลักหินทราย ลานหนองโสน หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวลาย ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางใต้ของจุดที่พบหลักหินทรายโคกหนองงูสารณประโยชน์ ระยะห่างประมาณ 5.95 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232173.00 ม. ตะวันออก 1733492.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

จากการสำรวจพบหลักหินทรายสีขาวยาวทรงแปดเหลี่ยมพื้นผิวปกคลุมด้วยดินในแนวตั้ง จำนวน 1 หลัก มีขนาดกว้างด้านละ 40 เซนติเมตร และสูง 64 เซนติเมตร ผิวของหลักหินพบร่องรอยการสกัดและโกนหินทุกด้าน นางประพัฒน์ ลมศรีแสง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน กล่าวว่า หลักหินดังกล่าวปักอยู่บริเวณนี้มานานแล้ว ไม่สามารถระบุได้ว่าอยู่บริเวณมาตั้งแต่แรกหรือถูกเคลื่อนย้ายมาจากแหล่งอื่น¹

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเรียง พนักงานขับรถ
- 4) นางประพัฒน์ ลมศรีแสง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน

วันที่สำรวจ

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นางประพัฒน์ ลมศรีแสง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน, อายุ 48 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.5.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักหินทรายสีขาวเทาภายในโคกหนองงูสารธารณประโยชน์

ภาพที่ 2.1.5.2 สภาพปัจจุบันหลักหินด้านตะวันออก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.5.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านใต้
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.5.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.5.5 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านเหนือ
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.5.6 นางประพัฒน์ ลมศรีแสง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน ขณะชี้ตำแหน่งที่พบหลักหินทราย
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.6 หลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญ

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 5 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระบาย 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232274.00 ม. ตะวันออก 1738802.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.713282 102.501903” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังจุดที่พบหลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าศาลากลางบ้าน

สภาพทางภูมิศาสตร์

หลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญ ตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางโนนบ้านโนนสำราญ สูงจากระดับทะเลปานกลาง ประมาณ 215 เมตร โดยสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ 6 เมตร ด้านตะวันออก ระยะห่างประมาณ 320 เมตร มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ ราษฎรเรียกโดยทั่วไปว่า “อ่างเก็บน้ำบ้านโนนสำราญ”

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินวาริน (Wn-sIB) เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทา ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายสีแดงปนเหลืองหรือสีเหลืองปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบนและเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5-6.5) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) หลักหินทรายโคกหนองกุงสาธารณประโยชน์ หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจุดที่พบหลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญ ระยะห่างประมาณ 1.88 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234132.79 ม. ตะวันออก 1739098.11 ม. เหนือ)

2) หลักบื้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์ ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจุดที่พบหลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญ ระยะห่างประมาณ 5.79 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229478.89 ม. ตะวันออก 1733727.95 ม. เหนือ)

3) หลักหินทราย ลานหนองโสน หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวลาย ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของจุดที่พบหลักบื้อบ้าน บ้านโนนสำราญ ระยะห่างประมาณ 5.31 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232173.00 ม. ตะวันออก 1733492.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

“ป้อบ้าน” เป็นคำที่กร่อนมาจาก “สายป้อ” ในภาษาลาว หรือ “สะตือ” ในภาษาไทย หมายถึง บริเวณกึ่งกลางของหมู่บ้าน จากการสำรวจบริเวณกึ่งกลางโนนบ้านโนนสำราญพบหลักป้อบ้านหินทรายสีแดง รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าปักอยู่บนแท่นคอนกรีตในแนวตั้งหน้าศาลาประชาคมหมู่บ้าน จำนวน 1 หลัก มีขนาด กว้าง 29 เซนติเมตร สูง 53 เซนติเมตร และหนา 23 เซนติเมตร ผิวของหลักหินพบร่องรอยการขัดฝนหรือลับ มีดของคนสมัยปัจจุบัน นายสุพัฒน์ สุวรรณทร์ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ กล่าวว่า หลักป้อบ้านดังกล่าวปักอยู่บริเวณนี้มานานแล้ว ตั้งแต่ พ.ศ.2470 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มต้นของการโยกย้ายถิ่นฐานมายังบริเวณนี้ แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าอยู่บริเวณมาตั้งแต่แรกหรือถูกเคลื่อนย้ายมาจากแหล่งอื่น¹

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

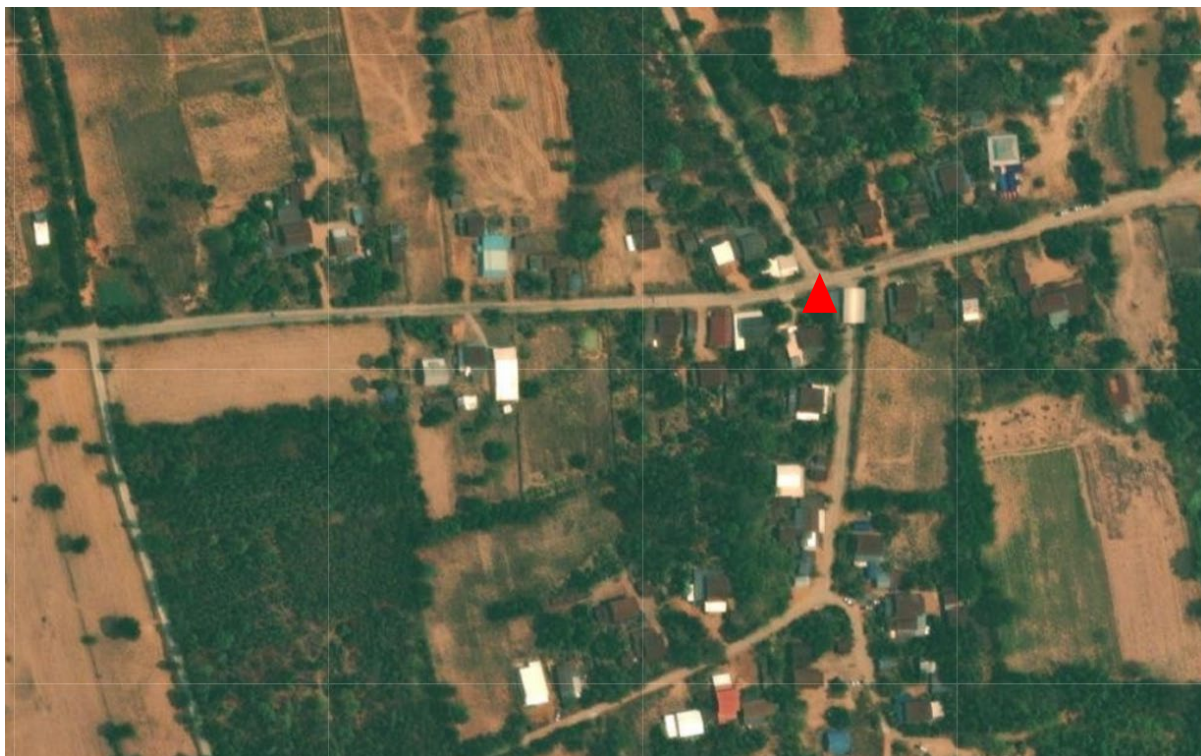
คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายสุพัฒน์ สุวรรณทร์, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ, อายุ 51 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.6.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักปักบ้านบริเวณจุดสูงสุดของโนนบ้านโนนสำราญด้านหน้าศาลากลางบ้าน

ภาพที่ 2.1.6.2 สภาพปัจจุบันของหลักปักบ้านซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าศาลากลางบ้าน
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.6.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านเหนือ
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.6.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันออก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.6.5 สภาพปัจจุบันหลักหินทรายด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

1.7 แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม

ตำแหน่งที่ตั้ง

แปลงที่ดินนายสวัสดิ์ ยศม้าว และนายเอี่ยม โชตินอก ตามหลักฐานโฉนดที่ดินเลขที่ 9555 14810 และ 14729 บ้านโนนเสี้ยว หมู่ที่ 14 ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227964.45 ม. ตะวันออก 1736212.90 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบอวกาศศนิยม “15.689434 102.462009” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์ นายเอี่ยม

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดินเตี้ย ๆ ปัจจุบันเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และสระน้ำ สูงจากระดับทะเลประมาณ 196 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 2 เมตร พื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันออก ระยะห่างประมาณ 190 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) เป็นดินสีส้มมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง หมู่ที่ 4 บ้านโนนเมือง ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม ระยะห่างประมาณ 1 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดียุพินจำรัส หมู่ที่ 2 บ้านโนนคู ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม ระยะห่างประมาณ 850 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 238204.00 ม. ตะวันออก 1723576.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ หมู่ที่ 8 บ้านโนนค้อ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม ระยะห่างประมาณ 500 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227909.00 ม. ตะวันออก 1736824.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

โนนดินนายสวัสดิ์นายเอี่ยม มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 100 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผากระจายตัวทั่วบริเวณ ปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้มีการปรับพื้นที่ขุดตักหน้าดินเพื่อเกษตรกรรม และขุดสระน้ำ โดยโบราณวัตถุที่พบ ได้แก่

1) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยหลายวิธีการ อาทิ กดประทับลายเชือกทาบ

2) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการขูดขีดและขุดลวดลาย และตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ

3) หลักศิลาแลงรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยนายสวัสดิ์ ยศม้าว กล่าวว่า หลักศิลาแลงที่พบ ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม ในอดีตพบว่าปักลงพื้นดินในแนวตั้ง แต่ภายหลังมีการปรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม หลักศิลาแลงจึงล้มลง¹ โดยพบจำนวน 3 จุด ได้แก่

จุดที่ 1 (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227924.89 ม. ตะวันออก 1736166.46 ม. เหนือ) พบจำนวน 2 หลัก โดย หลักที่ 1 มีขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 80 เซนติเมตร และหนา 20 เซนติเมตร และหลักที่ 2 มีขนาดกว้าง 48 เซนติเมตร ยาว 86 เซนติเมตร และหนา 20 เซนติเมตร

จุดที่ 2 (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 227969.10 ม. ตะวันออก 1736185.57 ม. เหนือ) พบจำนวน 1 หลัก มีขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 70 เซนติเมตร และหนา 30 เซนติเมตร

จุดที่ 3 (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 228000.09 ม. ตะวันออก 1736199.31 ม. เหนือ) พบจำนวน 1 หลัก มีขนาดกว้าง 44 เซนติเมตร ยาว 82 เซนติเมตร และหนา 36 เซนติเมตร

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายสวัสดิ์ ยศม้าว, เจ้าของแปลงที่ดิน, อายุ 75 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.1.7.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม

ภาพที่ 2.1.7.2 สภาพปัจจุบันโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยมถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.3 สภาพปัจจุบันโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยมถ่ายจากด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
พบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการขีดและขูดลวดลาย
พบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา
พบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.7 สภาพปัจจุบันหลักรังสีแสงที่พบบริเวณจุดที่ 1
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.8 สภาพปัจจุบันหลักรังสีแสงที่พบบริเวณจุดที่ 2
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.9 สภาพปัจจุบันหลักศิลาแลงที่พบบริเวณจุดที่ 3
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.1.7.10 นายสวัสดิ์ ยศม้าวขณะชี้ตำแหน่งจุดที่พบหลักศิลาแลงบริเวณจุดที่ 1
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

2. ตำบลบัวลาย

2.1 หลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 13 ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229478.89 ม. ตะวันออก 1733727.95 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.667154 102.476405” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังจุดที่พบหลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณสี่แยกบ้านโนนสวรรค์กับบ้านขามป้อม

สภาพทางภูมิศาสตร์

หลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ (ในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของหมู่บ้านขามป้อม) ตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางโนน บ้านโนนสวรรค์ สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 195 เมตร โดยสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ 5 เมตร ด้านเหนือ ระยะห่างประมาณ 640 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn- sIA) เป็นดินลิกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทราย ปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจ พบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง หรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) หลักหินทรายโคกหนองกงสาธารณประโยชน์ หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจุดที่พบหลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ ระยะห่างประมาณ 7.1 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234132.79 ม. ตะวันออก 1739098.11 ม. เหนือ)

2) หลักป้อบ้านบ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจุดที่พบหลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ ระยะห่างประมาณ 5.79 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232274.00 ม. ตะวันออก 1738802.00 ม. เหนือ)

3) หลักหินทราย ลานหนองโสน หมู่ที่ 1 บ้านหนองบัวลาย ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของจุดที่พบหลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์ ระยะห่างประมาณ 2.7 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232173.00 ม. ตะวันออก 1733492.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

“ป้อบ้าน” เป็นคำที่กร่อนมาจาก “สายป้อ” ในภาษาลาว หรือ “สะดือ” ในภาษาไทย หมายถึง บริเวณกึ่งกลางของหมู่บ้าน จากการสำรวจบริเวณกึ่งกลางโนนบ้านโนนสวรรค์พบหลักป้อบ้านหินทรายสีขาว เทารูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าปักอยู่บนพื้นดินในแนวตั้ง ใต้ศาลที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ภายในเสาป้อบ้านไม้ จำนวน 2 หลัก ได้แก่

1. หลักที่ 1 ด้านหน้าปรากฏข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมสีน้ำเงิน ความว่า “หินโบราณสมัยปราสาทพิมาย” มีขนาดกว้าง 48 เซนติเมตร สูง 92 เซนติเมตร และหนา 35 เซนติเมตร ส่วนยอดตัด ไม่ปรากฏร่องรอยภาพสลักหรือจารึก

2. หลักที่ 2 ด้านหน้าปรากฏข้อความในกรอบสี่เหลี่ยมสีน้ำเงิน ความว่า “ขุดได้จากที่ดินกำนัน จิตร นาราช” มีขนาดกว้าง 46 เซนติเมตร สูง 93 เซนติเมตร และหนา 34 เซนติเมตร ส่วนยอดชำรุดแตกหัก ไม่ปรากฏร่องรอยภาพสลักหรือจารึก

จากการสัมภาษณ์ ไชยา ขำผา อดีตกำนันตำบลบัวลาย และนายมนูญ ภูมุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์ กล่าวตรงกันว่า หลักป้อบ้านหินทรายสีขาวเทาทั้ง 2 หลัก ถูกเคลื่อนย้ายจากแปลงที่ดินนายจิตร นาราชบุรี กำนันตำบลบัวลาย ในขณะที่ บริเวณบ้านหนองบัวลาย ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของบ้านโนนสวรรค์ระยะห่างประมาณ 2 กิโลเมตร มาอยู่บริเวณนี้ไม่น้อยกว่า 50 ปี แล้ว¹ เมื่อพิจารณาจากขนาด และรูปทรงของหลักป้อบ้านหินทรายที่พบร่วมกับหลักหินทราย ลานหนองโสน ซึ่งมีข้อความระบุเหมือนกันว่าพบจากที่ดินนายจิตร นาราชบุรี (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โชน 48P 231659.00 ม. ตะวันออก 1733106.00 ม. เหนือ) จึงสันนิษฐานว่าพบในบริเวณเดียวกัน แต่หน้าที่การใช้งานไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

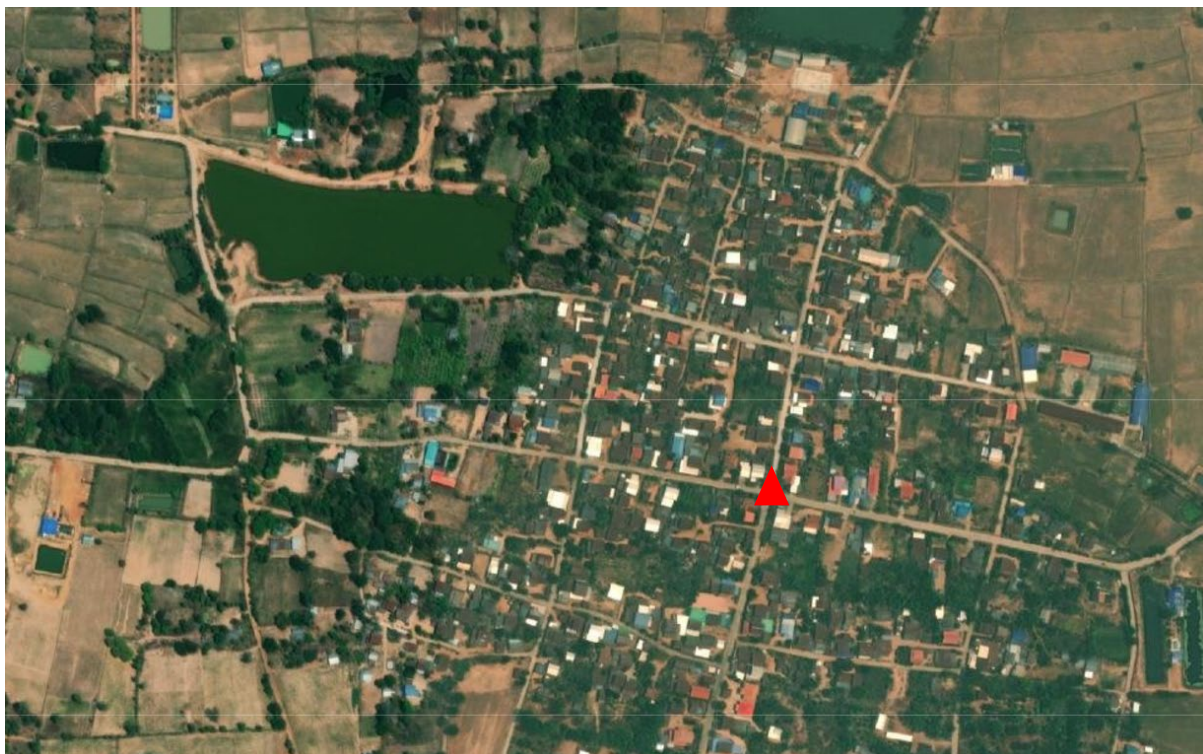
คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายไชยา ขำผา, อดีตกำนันตำบลบัวลาย, อายุ 60 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565 และนายมนูญ ภูมุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์, อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.2.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักป้อบ้านบริเวณจุดสูงสุดของโนนบ้านโนนสวรรค์

ภาพที่ 2.2.1.2 สภาพปัจจุบันของหลักป้อบ้านซึ่งตั้งอยู่บริเวณสี่แยกบ้านโนนสวรรค์กับบ้านขามป้อม ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.1.3 สภาพปัจจุบันหลักป้อบ้าน บ้านโนนสวรรค์
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.1.4 สภาพปัจจุบันหลักป้อ
บ้านหินทรายหลักที่ 1 ถ่ายเมื่อวันที่ 3
สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.1.5 สภาพปัจจุบันหลักปักบ้านหินทรายหลักที่ 2 ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.1.6 สภาพปัจจุบันหลักปักบ้าน บ้านโนนสวรรค์
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

2.2 หลักหินทราย ลานหนองโสน

ตำแหน่งที่ตั้ง

ลานหนองโสน บ้านหนองบัวลาย หมู่ที่ 1 ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232173.00 ม. ตะวันออก 1733492.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์าศศนิยม “15.665311 102.501546” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังจุดที่พบหลักหินทราย ลานหนองโสน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านใต้ใกล้กับอาคารสถานีรถไฟหนองบัวลายหลังเก่า

สภาพทางภูมิศาสตร์

หลักหินทราย ลานหนองโสน ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของลานหนองโสน ใกล้กับริมตลิ่งหนองโสน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 194 เมตร

สำหรับจุดที่พบหลักหินทราย มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 186 เมตร ปัจจุบันถูกปรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรมเพาะปลูกข้าว พื้นที่โดยรอบด้านตะวันออก ด้านใต้ และด้านตะวันตก เป็นพื้นที่เกษตรกรรม สำหรับด้านเหนือเป็นบ้านเรือนอยู่อาศัย ระยะห่างประมาณ 450 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินคอง (Kng-gm-sIA/csub) เป็นดินลิก ดินบนมีลักษณะเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้าหรือน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนเหนียว สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเหลือง อาจพบสีเทาปนน้ำตาล เทาหรือเทาชมพูในดินล่างลึกลงไป พบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีเหลืองปนแดง ภายในความลึกก่อน 100 ซม. จากผิวดิน อาจพบก้อนเหล็กสะสมในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6-8) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) หลักหินทรายโคกหนองกงสาธารณประโยชน์ หมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของจุดที่พบหลักหินทราย ลานหนองโสน ระยะห่างประมาณ 5.95 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234132.79 ม. ตะวันออก 1739098.11 ม. เหนือ)

2) หลักบือบ้าน บ้านโนนสำราญ หมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ ตำบลโนนจาน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของจุดที่พบหลักหินทราย ลานหนองโสน ระยะห่างประมาณ 5.31 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 232274.00 ม. ตะวันออก 1738802.00 ม. เหนือ)

3) หลักบ้าน บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์ ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของจุดที่พบหลักหินทราย ลานหนองโสน ระยะห่างประมาณ 2.7 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229478.89 ม. ตะวันออก 1733727.95 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

จากการสำรวจพบหลักหินทรายสีขาวเทา รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ปักอยู่บนพื้นคอนกรีตในแนวตั้ง มีขนาดกว้าง 55 เซนติเมตร สูง 180 เซนติเมตร และหนา 30 เซนติเมตร ผิวปรากฏร่องรอยการสกัดและโคลนทุกด้าน พื้นผิวส่วนบนด้านตะวันออก ด้านใต้ และด้านตะวันตก ปรากฏการเจาะรูรูปลวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 เซนติเมตร สภาพปัจจุบันถูกหล่อติดกับแท่นฐานคอนกรีตด้านเหนือ พร้อมข้อความระบุว่า “หินโบราณชุดได้ที่นาสารวัตรจิตร นาราชกูร์ ด้านใต้ของหมู่บ้าน พ.ศ. 2515”

โดยบริเวณที่พบหลักหินทรายหลักนี้นั้น อยู่บริเวณด้านใต้ของบ้านหนองบัวลาย หมู่ที่ 1 (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 231659.00 ม. ตะวันออก 1733106.00 ม. เหนือ) จากการสัมภาษณ์นายแสง มิลา บุตรเขยของนายจิตร นาราชกูร์ ซึ่งเสียชีวิตไปแล้วนั้น กล่าวว่า หลักหินที่อยู่บริเวณลานหนองโสนพบจากพื้นที่บริเวณนี้จริง โดยในตอนนั้นพบกับเศษอิฐ ร่วมด้วย แต่ในปัจจุบันเศษอิฐเหล่านี้เสื่อมสลายไปแล้วทั้งหมด¹ เมื่อพิจารณาจากขนาด และรูปทรงของหลักหินทรายที่พบร่วมกับหลักบ้านหินทราย บ้านโนนสวรรค์ ซึ่งมีข้อความระบุเหมือนกันว่าพบจากที่ดินนายจิตร นาราชกูร์ จึงสันนิษฐานว่าพบในบริเวณเดียวกัน แต่หน้าที่การใช้งานไม่สามารถสรุปได้ชัดเจน

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายแสง มิลา, บุตรเขยนายจิตร นาราชกูร์, อายุ 70 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.2.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร
แสดงตำแหน่งจุดที่ปักหลักหินทรายบริเวณลานหนองโสน (บน)
และจุดที่พบหลักหินทรายซึ่งตั้งอยู่ทางด้านใต้ของบ้านหนองบัวลาย (ล่าง)

ภาพที่ 2.2.2.2 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน
ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.2.3 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.2.4 สภาพปัจจุบันหลักหินทราย บริเวณลานหนองโสน ถ่ายเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

2.3 แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ

ตำแหน่งที่ตั้ง

ที่ราชพัสดุ ในการกำกับดูแลของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองบัวลาย บ้านตลาดหนองบัวลาย หมู่ที่ 9 ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวใหญ่ พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5440 II, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 230750.00 ม. ตะวันออก 1733960.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบอวกาศศนิยม “15.669386 102.488228” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดินสูง ภายในโนนเป็นป่าที่บึงมีวัชพืชปกคลุมเกือบทั้งบริเวณ บางส่วนเป็นที่โล่ง ราษฎรใช้เลี้ยงสัตว์ บริเวณที่สูงสุดของโนน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 187 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 3 เมตร พื้นที่โดยรอบด้านเหนือ ด้านตะวันออก และด้านใต้เป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันตกมีห้วยยางไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) เป็นดินสีมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน หมู่ที่ 7 บ้านหนองเรือ ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย ระยะห่างประมาณ 4.61 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 235184.00 ม. ตะวันออก 1735250.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย หมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย ระยะห่างประมาณ 4.81 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233636.00 ม. ตะวันออก 1730074.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

โนนตะคร้อ มีขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 230 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 130 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุ ประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยหลายวิธีการ อาทิ กัดประทับลายเชือกทาบ และทาน้ำดินสีแดง กระจายตัวทั่วบริเวณ ยกเว้นกลางโนน จากการสัมภาษณ์นายหวน สาวันดี ราษฎรที่ทำเกษตรกรรมในพื้นที่บริเวณใกล้เคียง กล่าวว่า ในอดีตบริเวณโนนตะคร้อ เคยพบภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาบรรจุกระดูกมนุษย์ และชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดากระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณ โดยเฉพาะพื้นที่ปลายโนนด้านตะวันตกติดกับห้วยยางเพราะมีน้ำกัดเซาะตลิ่ง¹

สาเหตุที่ไม่พบโบราณวัตถุบริเวณกลางโนนนั้น เนื่องจากใน พ.ศ.2552 กรมทรัพยากรน้ำได้มีโครงการปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองตะมา ด้วยวิธีการขุดลอก โดยนำดินที่ขุดลอกมาทิ้งบริเวณกลางโนนตะคร้อ ทำให้ไม่พบหลักฐานทางโบราณคดี

อายุสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือราว 2,500-1,500 ปีมาแล้ว

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเรียง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นายหวน สาวันดี, ราษฎรบ้านตลาดหนองบัวลาย, อายุ 60 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.2.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ โดยมีห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตก

ภาพที่ 2.2.3.2 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.3 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อถ่ายจากด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาพบขณะเดินสำรวจบนผิวดินเป็นจำนวนมาก
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาพบขณะเดินสำรวจ มีลักษณะคล้ายกับภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกมนุษย์ พบบริเวณศาลปู่ดุมศักดิ์ ด้านตะวันตกเฉียงเหนือของโนนตะคร้อ ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ตกแต่งด้วยวิธีการทาน้ำดินสีแดง พบขณะเดินสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.7 บริเวณผิวดินปลายโนนด้านใต้พบชั้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดากระจายตัวหนาแน่น
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.2.3.8 สภาพปัจจุบันห้วยยางซึ่งไหลผ่านด้านตะวันตก จากด้านเหนือลงสู่ด้านใต้
ถ่ายเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2565

3. ตำบลเมืองพะไล

3.1 แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านหนองเรือ หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 235184.71 ม. ตะวันออก 1735250.11 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์การ “15.681509 102.529431” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดินสูง ลาดลงทางด้านเหนือ และด้านตะวันตก ภายในโคกปลูกมันสำปะหลังทั่วบริเวณ บริเวณจุดสูงสุดของโคกด้านใต้ สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 205 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 5 เมตร พื้นที่โดยรอบด้านเหนือ ด้านตะวันออก และด้านใต้เป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านเหนือระยะห่างประมาณ 300 เมตร มีห้วยชีหนูไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินมหาสารคาม (Msk-vtkS-IsB) เป็นดินสีมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินทราย สีน้ำตาลปนเทา ดินล่างมีลักษณะเป็นดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงและมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทรายในระหว่างความลึก 50-100 ซม. และพบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีเหลืองปนแดงภายในความลึก 100 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบนและเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 4.5-6.5) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

พ.ศ. 2546 กลุ่มโบราณคดี โดยนายสมเดช ลีลามโนธรรม ลงพื้นที่สำรวจทางโบราณคดีโคกหัวหล่อน

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

2) แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย หมู่ที่ 9 บ้านตลาดหนองบัวลาย ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน ระยะห่างประมาณ 4.61 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 230730.00 ม. ตะวันออก 1733983.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย หมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน ระยะห่างประมาณ 5.41 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233636.00 ม. ตะวันออก 1730074.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีโรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน

ระยะห่างประมาณ 5.95 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239263.00 ม. ตะวันออก 1730964.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

โคกหัวหล่อน มีขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 130 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศ ตะวันออก-ทิศตะวันตก 160 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุ ประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดิน ธรรมดา เนื้อแกร่ง และเนื้อกระเบื้อง กระจายตัวทั่วบริเวณ สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์นายทองปาน จันทเบียง ราษฎรบ้านหนองเรือ ที่กล่าวว่า โกกหัวหล่อนเป็นจุดที่พบโบราณวัตถุกระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณ¹ โดยชิ้นส่วน ภาชนะดินเผาที่พบ ได้แก่

- 1) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย
- 2) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล และเคลือบน้ำเคลือบ สีเขียว หรือเทคนิคการผลิตจากแหล่งเตาบ้านกรวด ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ
- 3) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง ตกแต่งด้วยวิธีการชุบขีดลวดลายและเคลือบน้ำเคลือบสีขาวยัง ไม่สามารถกำหนดสมัยที่ชัดเจนได้

จากการตรวจสอบ และสำรวจแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน โดยนายสมเดช สีสามโนธรรม เมื่อ พ.ศ. 2546 พบ โถดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ตลับดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการชุบขีดลายใบไม้ ดอกไม้ แล้วเคลือบน้ำเคลือบสีเขียว บรรจุเข้ากระดุก จำนวน 2 ใบ จากลักษณะและรูปแบบที่พบ เป็นเครื่องถ้วยจีน ผลิตจากกลุ่มเตาหลงฉวน เมืองหลงฉวน มณฑลซีเกียง สามารถกำหนดอายุสมัยราชวงศ์หยวน มีอายุอยู่ในช่วง ปลายพุทธศตวรรษที่ 19 – ต้นพุทธศตวรรษที่ 20 นอกจากนี้ภาชนะดินเผายังพบโบราณวัตถุประเภทเหล็ก อาทิ เสียม มีด เบ็ด แห่งเหล็กมีรูตรงกลาง ห่วง และ โบราณวัตถุประเภทตะกั่ว อาทิ ห่วงตะกั่ว และก้อนตะกั่ว²

สาเหตุที่ไม่พบโบราณวัตถุบริเวณกลางโนนนัน เนื่องจากใน พ.ศ. 2552 กรมทรัพยากรน้ำได้มีโครงการ ปรับปรุงฟื้นฟูแหล่งน้ำหนองตะมา ด้วยวิธีการขุดลอก โดยนำดินที่ขุดลอกมาทิ้งบริเวณกลางโนนตะคร้อ ทำให้ ไม่พบหลักฐานทางโบราณคดี

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18 ถึงสมัยอยุธยา ช่วงพุทธ ศตวรรษที่ 19-20

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน

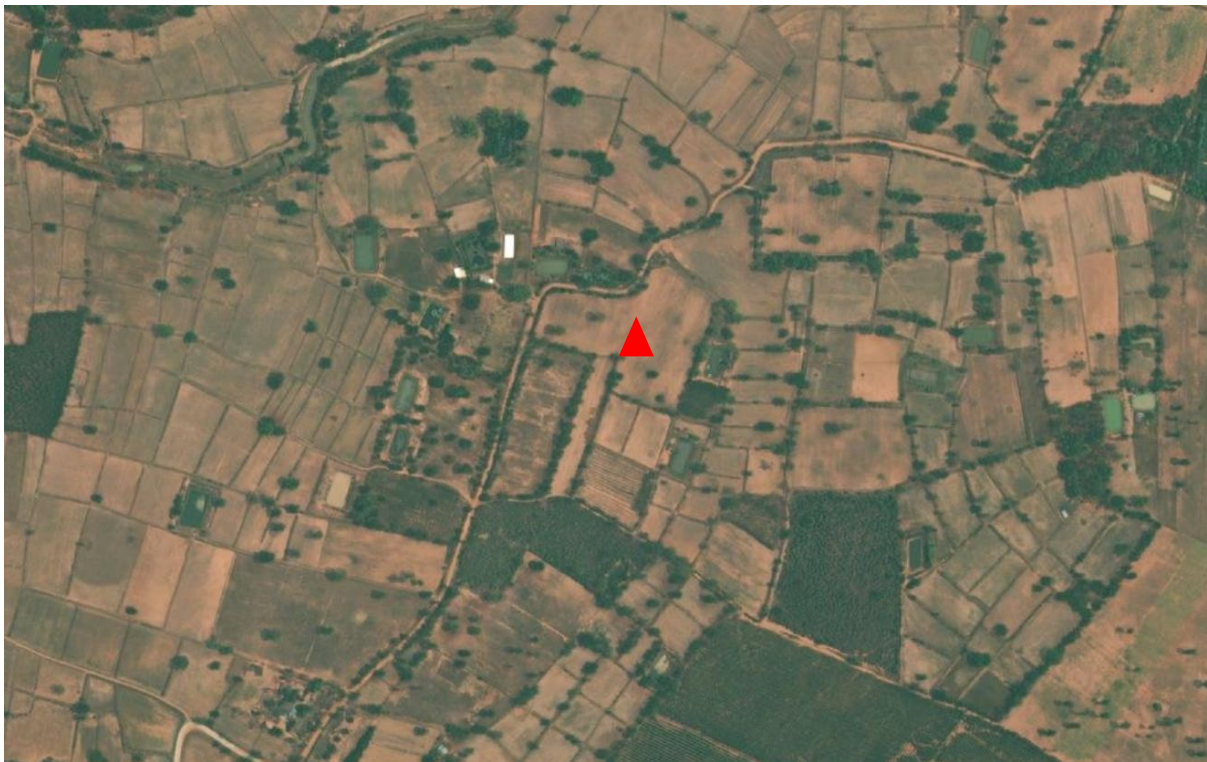
¹ นายทองปาน จันทเบียง, ราษฎรบ้านหนองเรือ, อายุ 61 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2565.

² สมเดช สีสามโนธรรม, รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน บ้านหนองเรือ ตำบลเมืองพะไล กิ่งอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา (นครราชสีมา: สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา, 2546).

3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน โดยมีห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตก

ภาพที่ 2.3.1.2 สภาพปัจจุบันโคกหัวหล่อน ถ่ายจากด้านตะวันออกเฉียงใต้
ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.3 สภาพปัจจุบันโคกหัวหล่อน ถ่ายจากด้านเหนือ จากภาพจะพบว่าโคกหัวหล่อนมีพื้นที่ลาดลง
ทางด้านเหนือและด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้องชุดขีดลวดลายและเคลือบน้ำเคลือบสีขาว
ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีเขียวขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.1.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาขณะพบบนผิวดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2565

3.2 แหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านพะไล หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวลาย พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระบาย 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234969.00 ม. ตะวันออก 1730128.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบอสมิทริก “15.635223 102.527976” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม มีลักษณะภูมิประเทศเป็นสระน้ำรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 110 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 200 เมตร สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 186 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 3 เมตร โดยจุดที่พบโบราณวัตถุซึ่งตั้งอยู่ทางด้านใต้ของสระสี่เหลี่ยม ตลอดจนพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันตกระยะห่างประมาณ 450 เมตร มีห้วยม่วงไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินคอง (Kng-gm-sIA/csub) เป็นดินลิก ดินบนมีลักษณะเป็นดินทรายปนดินร่วนหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลเข้าหรือน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนเหนียว สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเหลือง อาจพบสีเทาปนน้ำตาล เทาหรือเทาชมพูในดินล่างลึกลงไป พบจุดประสีน้ำตาลแก่หรือสีเหลืองปนแดง ภายในความลึกก่อน 100 ซม. จากผิวดิน อาจพบก้อนเหล็กสะสมในดินล่าง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6-8) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย หมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของแหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม ระยะห่างประมาณ 1.38 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233636.00 ม. ตะวันออก 1730074.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม ระยะห่างประมาณ 4.53 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239487.18 ม. ตะวันออก 1730378.44 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีสระสีเหลี่ยม ระยะห่างประมาณ 5.28 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.00 ม. ตะวันออก 1729891.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

บริเวณที่พบโบราณวัตถุอยู่บริเวณด้านใต้ของสระสีเหลี่ยม บริเวณที่พบโบราณวัตถุมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 50 เมตร จากการสำรวจ พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ลวดลาย และชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง และตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมร ตลอดจนชิ้นส่วนไหเท้าช้างซึ่งเป็นรูปแบบภาชนะที่นิยมในวัฒนธรรมเขมร กระจายตัวอยู่ในบริเวณดังกล่าว

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงสระสี่เหลี่ยม และจุดที่พบโบราณวัตถุบริเวณด้านใต้

ภาพที่ 2.3.2.2 สภาพปัจจุบันสระสี่เหลี่ยม ถ่ายจากด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.2.3 สภาพปัจจุบันจุดพบโบราณวัตถุ ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านใต้ของสระสี่เหลี่ยม
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.2.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาพบขณะสำรวจ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.2.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลพบขณะสำรวจ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.2.6 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาแบบไหทำช่างในวัฒนธรรมเขมรพบขณะสำรวจ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

3.3 แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านเพ็ดน้อย หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอบัวลาย พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233636.47 ม. ตะวันออก 1730074.47 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบอสมิทริก “15.634599 102.515561” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดินสูง ภายในโนนดินมีการทำเกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ บริเวณกึ่งกลางโนนสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 188 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 6 เมตร พื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันตกเฉียงใต้ระยะห่างประมาณ 250 เมตร มีห้วยยางไหลผ่าน และด้านใต้ระยะห่างประมาณ 50 เมตร มีห้วยน้อยไหลผ่านซึ่งจะไหลไปบรรจบกับห้วยยาง

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินพระทองคำ (Ptk-sIB) เป็นดินลึก เป็นดินลึกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นทรายปนดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลเข้มหรือนํ้าตาล ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีนํ้าตาลหรือนํ้าตาลอ่อน พบจุดประสีนํ้าตาลแก่หรือเหลืองปนแดงในช่วงความลึก 75-100 ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน หมู่ที่ 7 บ้านหนองเรือ ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย ระยะห่างประมาณ 5.41 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 235184.00 ม. ตะวันออก 1735250.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย หมู่ที่ 9 บ้านตลาดหนองบัวลาย ตำบลบัวลาย อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย ระยะห่างประมาณ 4.81 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 230730.00 ม. ตะวันออก 1733983.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีสระสี่เหลี่ยม หมู่ที่ 3 บ้านพะไล ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัด นครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย ระยะห่างประมาณ 1.38 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 234969.00 ม. ตะวันออก 1730128.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดี

โนนตะคร้อ มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 450 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุ ประเภท ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่ง กระจายตัวทั่วบริเวณ โดยเฉพาะบริเวณที่มีการขุดตักหน้าดิน เป็นร่องน้ำ ในปริมาณหนาแน่น ตลอดทั้งแนว (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233553.94 ม. ตะวันออก 1730130.47 ม. เหนือ) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์นายเจริญ แผงไธสง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย ที่กล่าวว่า บริเวณนี้พบโบราณวัตถุปริมาณมาก โดยเฉพาะชิ้นส่วนภาชนะดินเผาซึ่งกระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณ¹

นอกเหนือจากโบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจแล้วนั้น นายประเสริฐ วิเศษธร และนายสาคร วิเศษธร เจ้าของแปลงที่ดิน ได้นำโบราณวัตถุที่ตนรวบรวมซึ่งพบจากโนนตะคร้อมาแสดง โดยโบราณวัตถุที่พบ ได้แก่

1) ขวานเหล็ก มีขนาดยาว 17 เซนติเมตร กว้าง 7 เซนติเมตร ส่วนบ้องมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5 เซนติเมตร สันนิษฐานว่าเป็นโบราณวัตถุในยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233570.38 ม. ตะวันออก 1730163.75 ม. เหนือ)

2) ภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ส่วนบาตร ผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย ส่วนปากมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 14 เซนติเมตร สูง 10 เซนติเมตร และหนา 0.5 เซนติเมตร

3) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล และเคลือบน้ำเคลือบสีเขียว หรือเทคนิคการผลิตจากแหล่งเตาบ้านกรวด ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ หรือพุทธศตวรรษที่ 15-18

4) ชิ้นส่วนแท่งบดหินทราย ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร และยาว 12 เซนติเมตร

5) หินดุนดินเผา ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร

6) แท่นจุ่มเจมหินทราย ใช้สำหรับฝนเครื่องหอมในพิธีกรรม พบทั้งส่วนแท่นและส่วนฐาน ในสภาพชำรุด โดยส่วนแท่น มีขนาดกว้าง 9 เซนติเมตร ยาว 8 เซนติเมตร และสูง 7 เซนติเมตร และส่วนฐาน มีขนาดกว้าง 8 และสูง 7 เซนติเมตร กำหนดอายุสมัยอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18 (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 233560.23 ม. ตะวันออก 1730150.72 ม. เหนือ)

7) ตุ๊กตารูปสัตว์ดินเผา พบเฉพาะส่วนหาง และขาหลัง ในสภาพชำรุด ขนาดกว้าง 6 เซนติเมตร และสูง 5 เซนติเมตร จากคำสัมภาษณ์นายสาคร วิเศษธร กล่าวว่า ตุ๊กตารูปสัตว์ดินเผาดังกล่าวพบร่วมกับแท่นหินจุ่มเจม²

8) ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง เคลือบน้ำเคลือบสีขาว สันนิษฐานว่าเป็นเครื่องถ้วยจีน

9) ตะกรันโลหะเหล็ก

อายุสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว - ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ หรือช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

¹ นายเจริญ แผงไธสง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย, อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2565.

² นายสาคร วิเศษธร, เจ้าของแปลงที่ดิน, อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2565.

ที่มาของข้อมูล

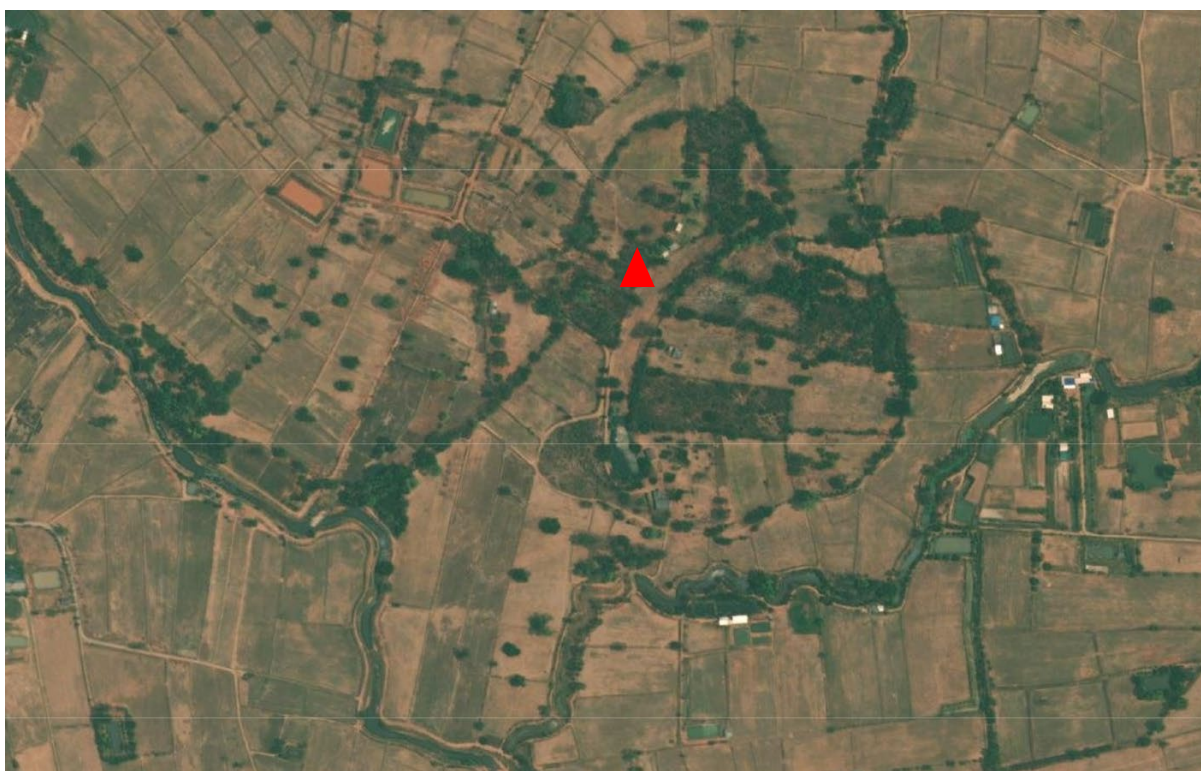
การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ

วันที่สำรวจ

วันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ โดยมีห้วยน้อย และห้วยยางไหลผ่าน

ภาพที่ 2.3.3.2 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อ ถ่ายจากด้านใต้ และพื้นที่โดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรม
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.3 สภาพปัจจุบันโนนตะคร้อ ด้านตะวันตกเฉียงเหนือ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.4 บริเวณคันดินของพื้นที่ที่มีการขุดตัดหน้าดินเพื่อเป็นร่องน้ำ เป็นอีกจุดหนึ่งของโนนตะคร้อ
ชั้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และเนื้อแกร่ง ในปริมาณหนาแน่น ตลอดทั้งแนว
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.5 ตัวอย่างชั้นส่วนภาชนะดินเผาพบบริเวณคันดินของพื้นที่ที่มีการขุดตัดหน้าดินเพื่อเป็นร่องน้ำ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.6 นายประเสริฐ วิเศษธร และนายสาคร วิเศษธร ขณะกำลังชี้โบราณวัตถุซึ่งพบจากโนนตะคร้อ โดยปัจจุบันนายสาคร วิเศษธร เป็นผู้เก็บรักษา ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.7 ขวานเหล็ก
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.8 ภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาทรงบาตร
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.9 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล
ในวัฒนธรรมเขมรโบราณพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.10 แท่งบดหินทราย
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.11 หินคูดินเผา
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.12 แท่นหินจุดเจิมส่วนแท่น และส่วนฐาน
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.13 ตุ๊กตารูปสัตว์ดินเผา พบเฉพาะส่วนหาง และขาหลัง ในสภาพชำรุด
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.14 ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อกระเบื้อง
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.15 ตะกรันโลหะเหล็ก
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.16 สภาพปัจจุบันภายในโนนตะคร้อด้านใต้
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.17 สภาพปัจจุบันห้วยยางไหลผ่านด้านตะวันตกของโนนตะคร้อ ระยะห่างประมาณ 250 เมตร
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.3.3.18 สภาพปัจจุบันห้วยน้อยไหลผ่านด้านใต้ติดกับโนนตะคร้อ
ถ่ายเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2565

4. ตำบลหนองหว้า

4.1 แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านตลาดหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.34 ม. ตะวันออก 1729891.16 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์การสหประชาชาติ “15.633633 102.577230” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย ในอดีตมีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดิน¹ ภายหลังมีการปรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม และขุดสระน้ำ ปัจจุบันจึงมีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 185 เมตร พื้นที่โดยรอบด้านเหนือ ด้านตะวันออก และด้านใต้เป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันตก มีห้วยแยะไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) เป็นดินสีมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีย่าสงเวียงสีมา หมู่ที่ 8 บ้านหวนาคำ ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของแหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย ระยะห่างประมาณ 890 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240385.00 ม. ตะวันออก 1729026.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโนนแม่คำปัดวิชัย ระยะห่างประมาณ 1.43 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

¹ นางสาวพยอม พลไธสง, เจ้าของแปลงที่ดิน, อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2565.

3) แหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโบราณคดีแม่คำปัดวิชัย ระยะห่างประมาณ 880 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239487.18 ม. ตะวันออก 1730378.44 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

โนนแม่คำปัดวิชัย มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 80 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง และชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง และตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลในวัฒนธรรมเขมรโบราณ กระจายตัวทั่วบริเวณ โดยเฉพาะบริเวณที่มีการขุดตักหน้าดิน เพื่อเกษตรกรรม นอกจากนี้ยังพบกระดูกดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ขนาดสูง 7 เซนติเมตร ส่วนลำตัวมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 เซนติเมตร ส่วนก้นมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3 เซนติเมตร และส่วนปากมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5 เซนติเมตร

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ หรือช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

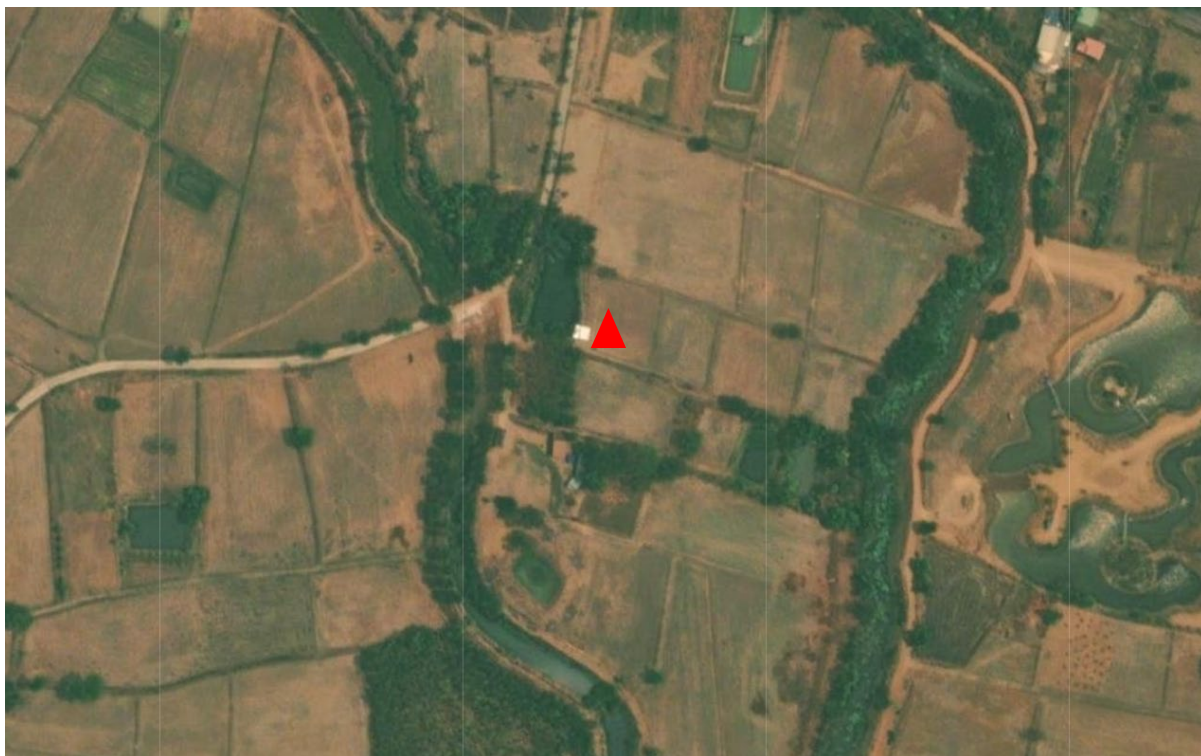
การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ
- 4) นางหนูจันทร์ อับปะมะเย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านหัวนาคำ
- 5) นางรัตนา ยะปะปะภา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านหัวนาคำ

วันที่สำรวจ

วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย โดยมีห้วยแยะไหลผ่านด้านตะวันตก

ภาพที่ 2.4.1.2 สภาพปัจจุบันโนนแม่คำปัดวิชัย เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเพาะปลูกข้าว ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.3 นางสาวพยอม พลโธสง ขณะกำลังชี้ตำแหน่งจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาบริเวณคันดิน
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล
ขณะพบจากการสำรวจถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.5 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล โดยปัจจุบันนางสาวพยอม พลโรสง เจ้าของแปลงที่ดินเป็นผู้เก็บรักษาไว้ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.6 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.7 ตัวอย่างชั้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.8 สภาพปัจจุบันห้วยแยะที่ไหลผ่านโนนแม่คำปัดวิชัยด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.9 นางคำ ปัตวิชัย เจ้าของแปลงที่ดิน ปัจจุบันอายุ 88 ปี ขณะนำฝาดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ให้กับคณะสำรวจได้รับชม ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.1.10 กระปุกดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ วัดหนองแวง หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง ตำบลหนองหว้า ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

4.2 แหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง)

ตำแหน่งที่ตั้ง

โรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ บ้านตลาดหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239224.00 ม. ตะวันออก 1730962.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์าศนิยม “15.643199 102.567549” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง)

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ หรือเป็นที่รู้จักของราษฎรในท้องถิ่นว่า “โนนชิงแคง” มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดิน ลาดลงทางด้านเหนือ ด้านตะวันออก และด้านใต้ ใน พ.ศ.2519 ได้มีการสร้างโรงเรียนขึ้นบริเวณพื้นที่ดังกล่าว มีความสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 191 เมตร โดยสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ 6 เมตร พื้นที่โดยรอบด้านเหนือ และด้านตะวันตก เป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม และเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันออกติดกับถนนมิตรภาพ และห่างไปประมาณ 100 เมตร มีห้วยเยะไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) เป็นดินลิกมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีย่าสวงเวียงสีมา หมู่ที่ 8 บ้านห้วยนาคำ ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง) ระยะห่างประมาณ 2.2 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240385.00 ม. ตะวันออก 1729026.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง)

ระยะห่างประมาณ 1.43 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.00 ม. ตะวันออก 1729891.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง) ระยะห่างประมาณ 560 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239487.18 ม. ตะวันออก 1730378.44 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

โนนหนองหว้าพิทยาสรรค์ (โนนชิงแคง) มีขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 380 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 310 เมตร จากการสำรวจบริเวณโนนหนองหว้าพิทยาสรรค์ในปัจจุบัน ไม่พบโบราณวัตถุบนผิวดิน เนื่องจากมีการปลูกสร้างอาคารทั่วบริเวณ

จากการสัมภาษณ์ นางคำ ปัตวิชัย ผู้บริจาคที่ดินเพื่อจัดโรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ กล่าวว่า เมื่อคราวก่อสร้างอาคารเรียนหลังที่ 1 (ด้านหลังเสาธง) (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239212.15 ม. ตะวันออก 1730953.72 ม. เหนือ) เคยพบโครงกระดูกมนุษย์นอนหงายเหยียดยาว จำนวน 1 โครง แต่ระบุได้ไม่ชัดเจนว่าพบโครงกระดูกมนุษย์ร่วมกับเครื่องอุทิศหรือไม่¹ นอกจากนี้ยังพบภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ทรงหม้อ ส่วนปากผาย ส่วนฐานมีเชิง ตกแต่งด้วยวิธีการกดประทับลายเชือกทาบ สภาพสมบูรณ์ มีความสูง 20 เซนติเมตร ส่วนปากมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 15 เซนติเมตร ส่วนเชิงมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 11 เซนติเมตร ซึ่งจากประวัติขุดพบจากแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์² ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ วัดหนองแวง หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง ตำบลหนองหว้า

อายุสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

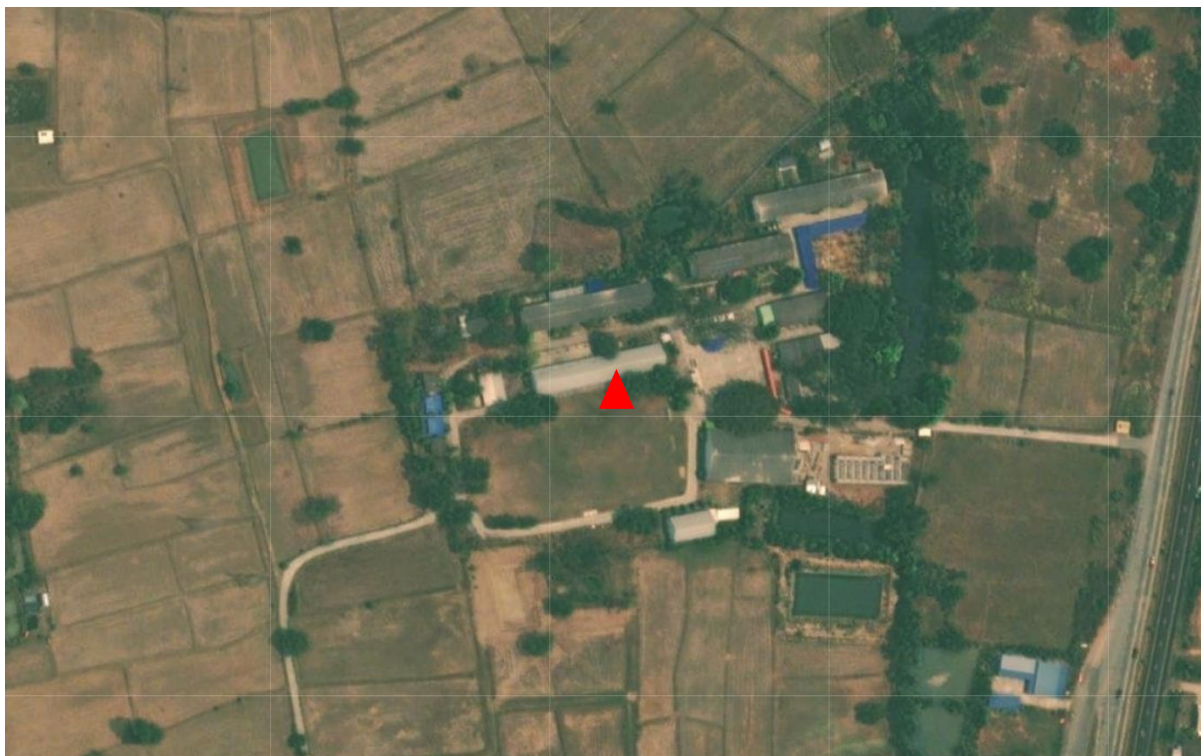
- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ
- 4) นายจรรุพล ขาวพา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง

วันที่สำรวจ

วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ นางคำ ปัตวิชัย, ผู้บริจาคที่ดิน, อายุ 88 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2565.

² นายจรรุพล ขาวพา, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง, อายุ 30 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม

ภาพที่ 2.4.2.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์

ภาพที่ 2.4.2.2 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีหนองหว้าพิทยาสรรค์ หรือ โนนชิงแคง ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.2.3 โรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์สร้างขึ้นใน พ.ศ. 2519
 ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.2.4 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ทรงหม้อ ส่วนปากผาย มีเชิง ตกแต่งด้วยวิธีการกด
 ประทับลายเชือกทาบ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ ณ วัดหนองแวง หมู่ที่ 1 บ้านหนองแวง ตำบลหนองหว้า
 ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

4.3 แหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง

ตำแหน่งที่ตั้ง

สระโสกกระเบื้องสาธารณประโยชน์ บ้านตลาดหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239487.18 ม. ตะวันออก 1730378.44 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์ศาตนิยม “15.637955 102.570064” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีสระโสกสีเหลี่ยม ในอดีตมีลักษณะเป็นโนนดิน¹ ภายหลังเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมา มีการขุดตักหน้าดินเพื่อขุดสระน้ำ และมีการปรับพื้นที่มาเป็นระยะจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ปัจจุบันมีการทำถนนคอนกรีตรอบสระ และสิ่งปลูกสร้าง และถนน โดยรอบทุกด้าน สูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 186 เมตร ด้านตะวันออกเฉียงเหนือมีห้วยแยะไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินหนองบุญมาก (Nbn-sIA) เป็นดินสีมาก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือสีน้ำตาล ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายหรือดินร่วนปนทรายอาจพบชั้นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียว สีเทาปนน้ำตาลอ่อนหรือเทาปนชมพู พบจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือสีน้ำตาลปนแดงตลอด ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีโรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง ระยะห่างประมาณ 560 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปวิชัย หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง ระยะห่างประมาณ 530 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.00 ม. ตะวันออก 1729891.00 ม. เหนือ)

¹ นางพูนทรัพย์ สีคราม, ราษฎรบ้านตลาดหนองแวง, อายุ 62 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2565.

3) แหล่งโบราณคดีป่าสงวนเวียงสีมา หมู่ที่ 8 บ้านหัวนาคำ ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัด นครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง ระยะห่างประมาณ 1.63 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240385.00 ม. ตะวันออก 1729026.00 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

จากคำสัมภาษณ์นางพูนทรัพย์ สีคราม ราษฎรบ้านตลาดหนองแวง กล่าวว่า บริเวณสระโสกกระเบื้อง ในอดีตมีลักษณะเป็นโนนดิน พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผากระจายตัวอยู่ทั่วบริเวณปริมาณมาก แต่ภายหลังมีการ ขุดตักหน้าดินเพื่อขุดสระน้ำ และปรับปรุงพื้นที่โดยรอบสระมาโดยตลอด ปัจจุบันจึงปรากฏชิ้นส่วนภาชนะดินเผาแล้ว

จากการสำรวจพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง บริเวณด้านตะวันออกของสระ (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239547.00 ม. ตะวันออก 1730358.00 ม. เหนือ) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนางพูนทรัพย์ สีคราม

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

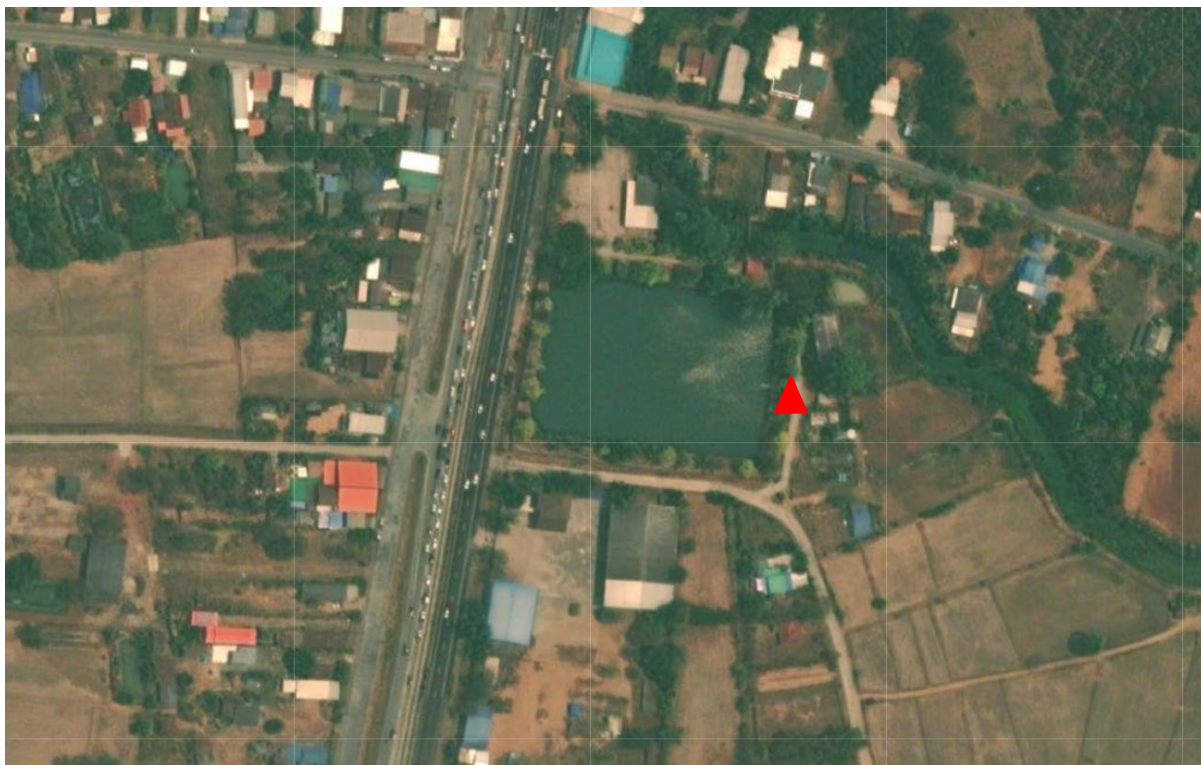
การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเริง พนักงานขับรถ
- 4) นายจรรพผล ขาวพา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง

วันที่สำรวจ

วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.3.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูงสระโสกกระเบื้อง และจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา

ภาพที่ 2.4.3.2 สภาพปัจจุบันสระสี่เหลี่ยม ถ่ายจากด้านตะวันออก ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.3.3 สภาพปัจจุบันบริเวณขอบสระ มีการสร้างทางคอนกรีตโดยรอบสระ และศาลเพื่อเคารพสักการะ ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.3.4 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่งพบขณะสำรวจ ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.3.5 สภาพปัจจุบันสระโสภนกระเบื้อง ถ่ายจากด้านใต้ ซึ่งเป็นจุดพบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา
ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.3.6 สภาพปัจจุบันห้วยแยะซึ่งไหลผ่านสระโสภนกระเบื้องด้านตะวันออกเฉียงเหนือ
ถ่ายเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2565

4.4 แหล่งโบราณคดีโนนย่าสวงเวียงสีมา

ตำแหน่งที่ตั้ง

บ้านตลาดหนองแวง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระบาย 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240385.00 ม. ตะวันออก 1729026.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิมพ์ พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์าศศนิยม “15.625832 102.578577” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีโนนย่าสวงเวียงสีมา

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีโนนย่าสวงเวียงสีมา มีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดิน ลาดลงทางด้านตะวันตก ด้านเหนือ และด้านใต้ ภายในโนนดินเป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ บริเวณกึ่งกลางโนนสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 182 เมตร สูงกว่าพื้นที่โดยรอบประมาณ 2 เมตร พื้นที่โดยรอบด้านเหนือ ด้านตะวันออก และด้านใต้เป็นพื้นที่ราบ ปัจจุบันใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ ด้านตะวันตกมีห้วยแยะไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินพล (Pho-sIA) เป็นดินลึก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแข็ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในชั้นดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงเนื้อดินเป็นดินเหนียวจะพบภายในความลึก 100 ซม. อาจพบชั้นลูกรังปริมาณเล็กน้อยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง มักพบจุดประสีแดงและศิลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง และพบชั้นหินผุ หินพื้นพวกหินทรายแป้ง ช่วงความลึก 100-150 ซม. ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านเหนือของแหล่งโบราณคดีย่าสวงเวียงสีมา ระยะห่างประมาณ 890 เมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.00 ม. ตะวันออก 1729891.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโรงเรียนหนองหัวพิทยาสรรค์ หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกเฉียงเหนือของแหล่งโนนย่าสวงเวียงสีมา ระยะห่างประมาณ 2.2 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 229105.00 ม. ตะวันออก 1735903.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีบ้านเมืองสูง บ้านเมืองสูง หมู่ที่ 8 และบ้านหนองเทียมพัฒนา หมู่ที่ 9 ตำบลหนองตาตใหญ่ อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของแหล่งโนนย่าสวงเวียงสีมา ระยะห่างประมาณ 1.36 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239652.62 ม. ตะวันออก 1727551.35 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

โนนยาสวงเวียงสีมา มีขนาดกว้างตามแนวแกนทิศเหนือ-ทิศใต้ 150 เมตร และกว้างตามแนวแกนทิศตะวันออก-ทิศตะวันตก 100 เมตร จากการสำรวจ พบโบราณวัตถุ ประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาไม่มากนัก เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวยังไม่ปรับพื้นที่หรือขุดตัดหน้าดิน

นางสมคิด เวียงสีมา เจ้าของแปลงที่ดิน กล่าวว่า เมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา ตนพบ ภาชนะดินเผา เนื้อแกร่ง ทรงโถพร้อมฝาปิด ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลเฉพาะผิวด้านนอก ทั้งส่วนฝาและลำตัว ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ภายในโนนด้านเหนือ จำนวน 4 ใบ ปัจจุบันเหลือเพียง 2 ใบ เก็บรักษาไว้ที่บ้านของตน¹² โดยภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ทรงโถ ที่พบ มีรายละเอียดลักษณะ ดังนี้

1) ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ทรงโถพร้อมฝาปิด ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล สภาพสมบูรณ์ มีความสูง 25 เซนติเมตร ส่วนปากภาชนะกว้าง 13 เซนติเมตร ส่วนก้นกว้าง 8 เซนติเมตร และส่วนฝามีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 14 เซนติเมตร

2) ภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ทรงโถพร้อมฝาปิด ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ส่วนฝาปิดอยู่ในสภาพชำรุด มีความสูง 23 เซนติเมตร ส่วนปากภาชนะกว้าง 13 เซนติเมตร ส่วนก้นกว้าง 7.5 เซนติเมตร และส่วนฝามีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 14 เซนติเมตร

อายุสมัย

ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ หรือช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ อยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ
- 4) นางสาวหนูจันทร์ อับปะมะเย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ
- 5) นางรัตนยา ยะปะปะเกา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ
- 6) นางสมคิด เวียงสีมา ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ

วันที่สำรวจ

วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2565

¹ ตั้งอยู่ บ้านเลขที่ 4 หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โชน 48P 240033.44 ม. ตะวันออก 1729230.33 ม. เหนือ)

² นางสมคิด เวียงสีมา, เจ้าของแปลงที่ดิน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 ห้วยน้ำคำ, อายุ 45 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.4.4.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีโนนแม่สงเวียงสีมา โดยมีห้วยเยะไหลผ่านด้านตะวันตก

ภาพที่ 2.4.4.2 สภาพปัจจุบันโนนแม่สงเวียงสีมา และตำแหน่งที่พบโถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล โดยนางสมคิด เวียงสีมา เป็นผู้ชี้ตำแหน่ง ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.3 ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ ขณะชี้โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาลพบจากโนนย่ำสงเวียงสีมา ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.4 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.5 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ใบที่ 1
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.6 โถภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีการเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล ใบที่ 2
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.7 ตัวอย่างชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง ขณะพบจากการสำรวจ
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.8 สภาพปัจจุบันห้วยแยะที่ไหลผ่านโนนแม่คำปัดวิชัยด้านตะวันตก
ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.9 สภาพปัจจุบันห้วยแยะที่ไหลผ่านโนนยาสงเวียงสีมาด้านตะวันตก และพื้นที่เกษตรกรรมด้านเหนือ ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.4.10 สภาพปัจจุบันโนนยาสงเวียงสีมา ถ่ายจากด้านตะวันตก ถ่ายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2565

4.5 แหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า

ตำแหน่งที่ตั้ง

แปลงที่ดินร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง บ้านหนองหว้า หมู่ที่ 7 ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา

พิกัดทางภูมิศาสตร์

แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 อำเภอประทาย พิกัดครั้งที่ 2-RTSD ลำดับชุด L7018 ระวัง 5540 III, พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 238447.00 ม. ตะวันออก 1730274.00 ม. เหนือ

เส้นเข้าถึงพื้นที่สำรวจ

พิกัด พิกัดทางภูมิศาสตร์แบบองค์าศศนิยม “15.636904 102.560380” ที่แอปพลิเคชัน Google Map หรือแอปพลิเคชันแผนที่อื่น ๆ ระบบจะปรากฏเส้นทางและนำทางไปยังแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า

สภาพทางภูมิศาสตร์

แหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านหนองหว้า ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศเป็นโนนดิน มีความสูงจากระดับทะเลปานกลางประมาณ 190 เมตร โดยสูงกว่าพื้นที่โดยรอบ 3 เมตร พื้นที่โดยรอบจุดที่พบโบราณวัตถุเป็นบ้านเรือนราษฎร ด้านตะวันออก ระยะห่างประมาณ 1.1 กิโลเมตร มีห้วยเยะไหลผ่าน

ชุดดิน/ลักษณะดิน

ชุดดินพล (Pho-sIA) เป็นดินลึก ดินบนมีลักษณะเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างมีลักษณะเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาปนชมพูหรือเทาในชั้นดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงเนื้อดินเป็นดินเหนียวจะพบภายในความลึก 100 ซม. อาจพบชั้นลูกรังปริมาณเล็กน้อยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง มักพบจุดประสีแดงละติลาแลงอ่อน (plinthite) ในชั้นดินล่าง และพบชั้นหินผุ หินพื้นพวกหินทรายแป้ง ช่วงความลึก 100-150 ซม. ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5) ในดินบน และเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) ในดินล่าง

ประวัติการศึกษาที่ผ่านมา

ยังไม่ได้รับการศึกษา

แหล่งโบราณคดีที่อยู่ใกล้เคียง

1) แหล่งโบราณคดีย่าสวงเวียงสีมา หมู่ที่ 8 บ้านห้วยน้ำคำ ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า ระยะห่างประมาณ 2.3 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240385.00 ม. ตะวันออก 1729026.00 ม. เหนือ)

2) แหล่งโบราณคดีโนนแม่คำปัดวิชัย หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง ตำบลหนองหว้า อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า ระยะห่างประมาณ 1.83 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 240250.00 ม. ตะวันออก 1729891.00 ม. เหนือ)

3) แหล่งโบราณคดีสระโสกกระเบื้อง หมู่ที่ 5 ตลาดหนองบัวลาย ตำบลหนองหัว อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ด้านตะวันออกของแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหัว ระยะห่างประมาณ 1.04 กิโลเมตร (พิกัดระบบยูทีเอ็ม โซน 48P 239487.18 ม. ตะวันออก 1730378.44 ม. เหนือ)

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบ

จุดที่พบโบราณวัตถุ ปัจจุบันมีสภาพเป็นคอกเลี้ยงสัตว์ จากการสำรวจพบโบราณวัตถุ ประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่ง และตกแต่งด้วยหลายวิธีการ อาทิ กดประทับลายเชือก และทาน้ำดินสีแดง ตลอดจนพบเศษอิฐ ในพื้นที่ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 เมตร จากการสัมภาษณ์ร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง เจ้าของแปลงที่ดิน กล่าวว่า เมื่อ พ.ศ. 2517 บิดาของตนขุดดินบริเวณนี้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยทำให้พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเป็นจำนวนมากในบริเวณนี้¹ และนายเฮียง อับปะมะเย อติตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านหนองหัว กล่าวเพิ่มเติมว่าในตอนนั้นนอกจากชิ้นส่วนภาชนะดินเผาซึ่งพบเป็นจำนวนมากแล้วยังพบกำไลสำริดด้วย²

อายุสมัย

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย สมัยเหล็ก หรือ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว

ที่มาของข้อมูล

การสำรวจทางโบราณคดี

คณะสำรวจ

- 1) นายวรรณพงษ์ ปาละกะวงษ์ ณ ออยุธยา นักโบราณคดีปฏิบัติการ
- 2) นายยุทธนา ศรีจันทร์ คนงาน
- 3) นายวิรัตน์ ศรีมะเร็ง พนักงานขับรถ
- 4) นางคำปุ่น อุดอามาตร์ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านหนองหัว

วันที่สำรวจ

วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565

¹ ร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง, เจ้าของแปลงที่ดิน, อายุ 63 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565.

² เฮียง อับปะมะเย อติตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านหนองหัว, อายุ 76 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565.

ภาพที่ 2.4.5.1 ภาพถ่ายดาวเทียมจากระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรม กรมศิลปากร แสดงตำแหน่งและสภาพภูมิสูง แหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า และจุดที่พบชิ้นส่วนภาชนะดินเผา

ภาพที่ 2.4.5.2 สภาพปัจจุบันแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.5.3 ร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง ขณะชี้ตำแหน่งที่พบโบราณวัตถุ
ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.5.4 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่ตกแต่งลวดลาย และตกแต่งด้วยวิธีขีดขีดแล้ว
ทาสีดินสีแดง ขณะพบจากการสำรวจบนผิวดินบริเวณคอกเลี้ยงสัตว์ ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565

ภาพที่ 2.4.5.5 ตัวอย่างภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาผิวเรียบ ไม่แต่ง และตกแต่งด้วยวิธีทาน้ำดินสีแดง
ขณะพบจากการสำรวจบนผิวดินบริเวณคอกเลี้ยงสัตว์ ถ่ายเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2565

บทที่ 3

สรุปผลการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย

1. สรุปจำนวนโบราณสถาน และแหล่งโบราณคดีในพื้นที่อำเภอบัวลาย

ผลจากการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย ครอบคลุมพื้นที่ 133.1 ตารางกิโลเมตร ซึ่งประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลโนนจาน 2) ตำบลบัวลาย 3) ตำบลเมืองพะไล และ 4) ตำบลหนองหว้า โดยพบแหล่งโบราณคดีจำนวน 14 แหล่ง และจุดที่พบหลักหินทราย และหลักศิลาแลง จำนวน 4 แหล่ง รวมทั้งสิ้น 18 แหล่ง ได้แก่

ตำบล	ลำดับ	ชื่อแหล่ง	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน
1) โนนจาน	1	บ้านโนนเมือง	4	โนนเมือง
	2	บ้านโนนค้อ	8	โนนค้อ
	3	บ้านโนนคู้	2	โนนคู้
	4	นางยุพินนายจำรัส	2	โนนคู้
	5	หลักหินทรายโคกหนองกง สาธารณประโยชน์	7	ศาลาดิน
	6	หลักบือบ้าน บ้านโนนสำราญ	6	โนนสำราญ
	7	โนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม	14	โนนเสี้ยว
2) บัวลาย	1	หลักบือบ้าน บ้านโนนสวรรค์	13	โนนสวรรค์
	2	หลักหินทราย ลานหนองโสน	1	หนองบัวลาย
	3	โนนตะคร้อ	9	ตลาดหนองบัวลาย
3) เมืองพะไล	1	โคกหัวหล่อน	7	หนองเรือ
	2	หนองสระ	3	พะไล
	3	โนนตะคร้อ	5	เพ็ดน้อย
4) หนองหว้า	1	โนนแม่คำปัดวิชัย	5	ตลาดหนองแวง
	2	หนองหว้าพิทยาสรรค์	5	ตลาดหนองแวง
	3	สระโสภกระเบื้อง	5	ตลาดหนองแวง
	4	โนนย่าสงเวียงสีมา	8	หัวนาคำ
	5	บ้านหนองหว้า	7	หนองหว้า
รวมทั้งสิ้น		18 แหล่ง		

2. ผลการวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดี

ผลจากการสำรวจทางโบราณคดีดังกล่าว สามารถสรุปผลการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 พัฒนาการชุมชน

จากข้อมูลการสำรวจ สามารถจัดลำดับอายุสมัยของชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย ดังนี้

1) ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก (2,500-1,500 ปีมาแล้ว)

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในพื้นที่ จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏหลักฐานเป็นครั้งแรกตรงกับสมัยสำริด หรือประมาณ 4,000-2,500 ปีมาแล้ว โดยชุมชนโบราณในขณะนั้นเลือกตั้งถิ่นฐานอยู่บนโนนดินและที่ราบใกล้กับลำน้ำ ดำรงชีพด้วยการเพาะปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ เป็นสมัยที่เริ่มต้นแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างชุมชน ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้สำริด และเครื่องประดับสำริด โดยแหล่งโบราณคดี สมัยสำริด ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีเขาจันทน์งาม อำเภอสีคิ้ว และแหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท อำเภอโนนสูง

เมื่อเข้าสู่ สมัยเหล็ก หรือประมาณ 2,500-1,500 ปีมาแล้ว ชุมชนมีขนาดใหญ่ ยังคงดำรงชีพด้วยการเพาะปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์ และเป็นสมัยที่เริ่มต้นผลิตสินค้าในระดับอุตสาหกรรม เช่น การถลุงเหล็ก การผลิตเกลือสินเธาว์ และยังเป็นสมัยที่เกิดการแลกเปลี่ยนสินค้ากับชุมชนต่างถิ่นห่างไกล ดังปรากฏ ผลิตภัณฑ์ อาทิ ลูกปัดคาร์เนเลียน และลูกปัดอะเกต มนุษย์สมัยเหล็กมีเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ทำจากเหล็กเพราะมีความแข็งแรงทนทานมากกว่าสำริด สำหรับเครื่องประดับยังคงใช้สำริดเป็นวัสดุหลักแต่มีความประณีตมากขึ้น¹

ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาพบชุมชนโบราณสมัยเหล็กหลายแห่ง กระจายตัวอยู่ในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยมักตั้งอยู่บนโนนดิน มีทั้งที่ล้อมรอบด้วยคูน้ำ-คันดิน และเป็นโนนดินเพียงอย่างเดียว โดยหลายชุมชนพบการอาศัยต่อเนื่องมาตั้งแต่สมัยสำริด โดยปรากฏร่องรอยจากแหล่งโบราณคดีประเภทแหล่งฝังศพ อาทิ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนวัด แหล่งโบราณคดีเนินอุโลก อำเภอโนนสูง แหล่งโบราณคดีบ้านส่วย อำเภอพิมาย

จากการสำรวจทางโบราณคดีในเขตพื้นที่อำเภอบัวลายพบร่องรอยของมนุษย์โบราณ ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก จำนวน 5 แหล่ง ลักษณะภูมิประเทศของชุมชนโบราณมีลักษณะเป็นโนนดินตั้งอยู่ติดหรืออยู่ใกล้กับลำห้วยยาง และลำห้วยแยะ บางชุมชนพบร่องรอยการอยู่อาศัยเฉพาะในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก และบางชุมชนพบร่องรอยการอยู่อาศัยต่อเนื่องถึงยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18

แหล่งโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็กที่พบ เป็นแหล่งโบราณคดีประเภทแหล่งฝังศพ ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง และแหล่งโบราณคดีโรงเรียนหนองหว้าพิทยาสรรค์ โดยจากการสัมภาษณ์ราษฎรในพื้นที่ระบุว่า เคยพบโครงกระดูกมนุษย์ลักษณะนอนหงายเหยียดยาว อยู่บริเวณปลายโนนด้านเหนือและด้านตะวันออก และแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย ซึ่งจากการสัมภาษณ์ราษฎรในพื้นที่ระบุว่าบริเวณแหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย เคยพบภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาบรรจุกระดูกมนุษย์

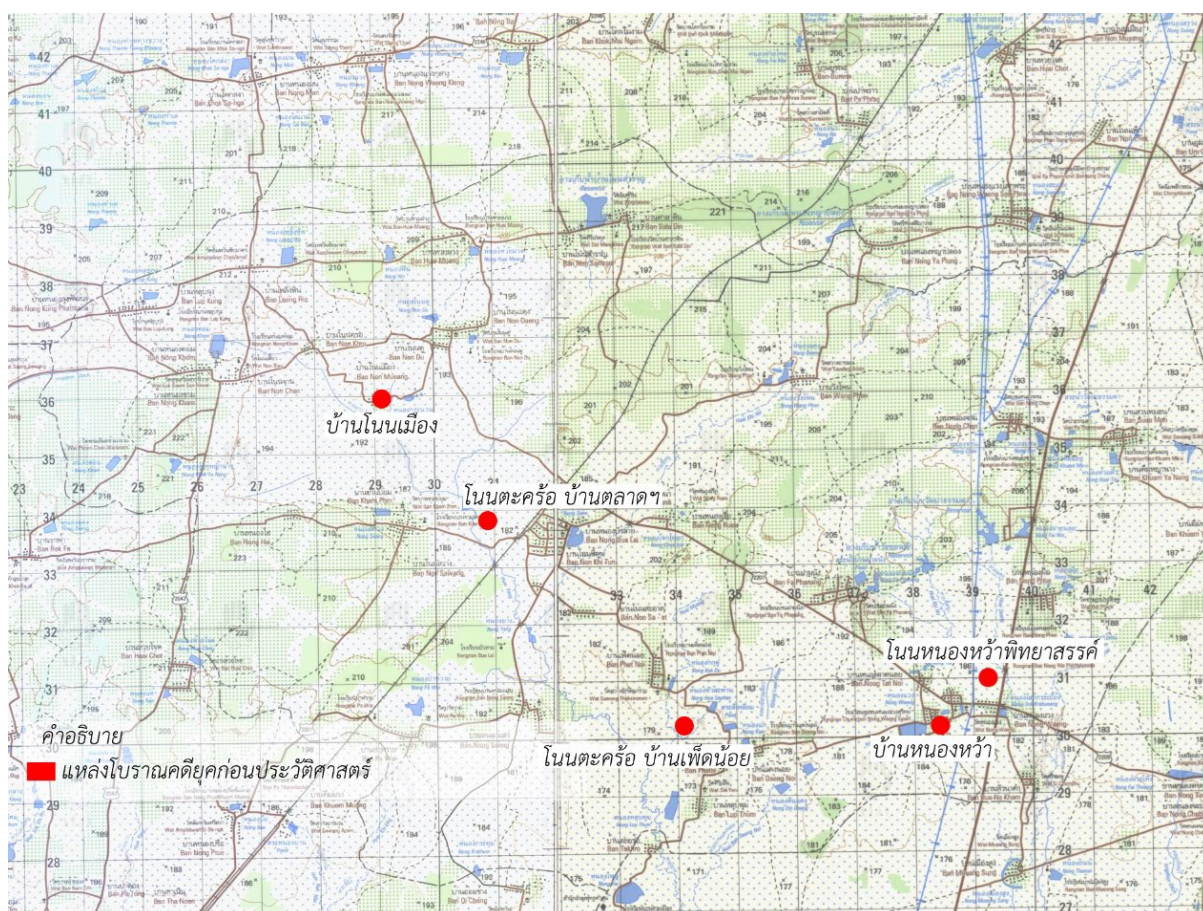
บางแหล่งโบราณคดีจากการสืบประวัติ ไม่พบโครงกระดูกมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ แต่พบเครื่องมือเหล็ก ตะกรันโลหะ ภาชนะ และชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา ตกแต่งด้วยวิธีการกดประทับ

¹ กองโบราณคดี, โบราณคดีสำหรับเยาวชน เล่ม 2 ยุคสมัยทางโบราณคดี (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2562), น.55.

ลายเชือกทาบ และท่อน้ำดินสีแดง ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นโบราณวัตถุในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก ได้แก่ แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย แหล่งโบราณคดีบ้านหนองหว้า

ภาพที่ 3.1 แหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีเขาจันทน์งาม อำเภอสีคิ้ว (ซ้าย) ร่องรอยภาชนะดินเผาบรรจุกระดูกมนุษย์ ซึ่งเป็นการฝังศพครั้งที่ 2 จากแหล่งโบราณคดีโนนหนองใหญ่ อำเภอสีดา (ขวา)

ภาพที่ 3.2 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงขอบเขตตำบลในเขตอำเภอบัวลาย และแสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็กที่พบในพื้นที่อำเภอบัวลาย รวมทั้งสิ้น 5 แหล่ง

2) ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ (ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18 หรือ 1,100-800 ปีมาแล้ว)

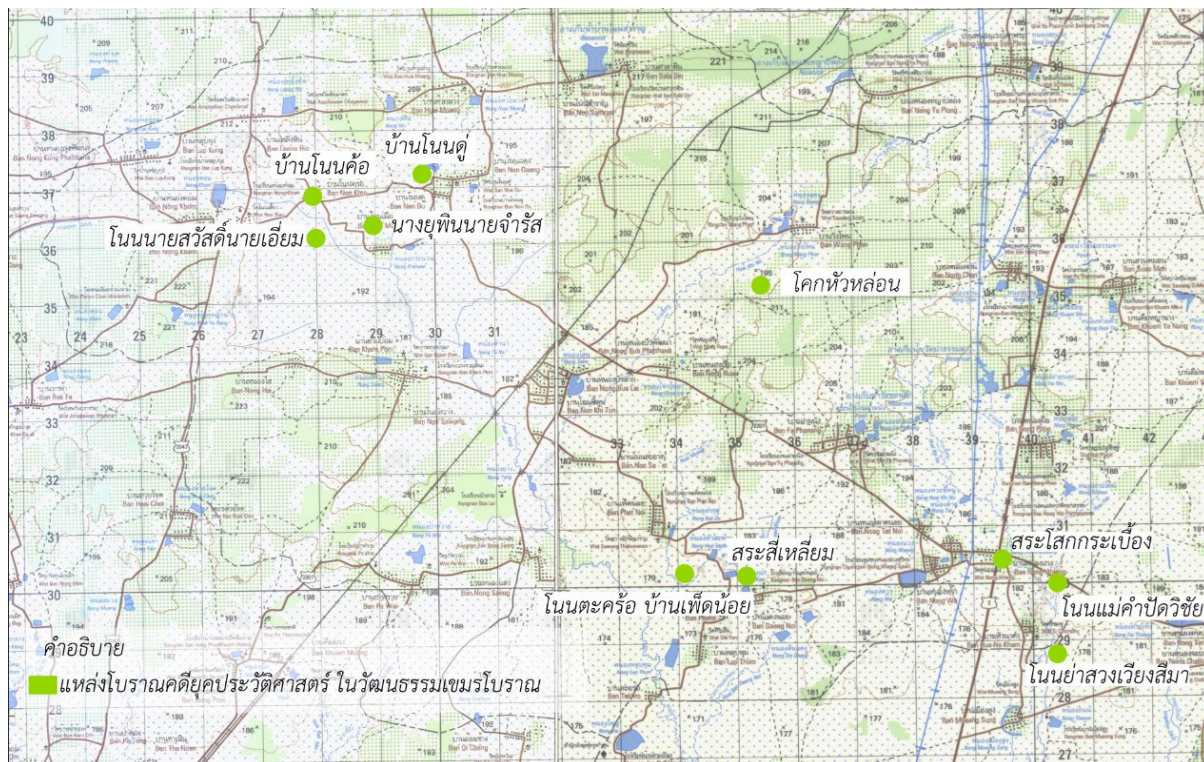
อิทธิพลวัฒนธรรมเขมรโบราณที่แผ่อิทธิพลเข้ามายังพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ปรากฏหลักฐานเก่าสุดมาตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 13-14 โดยพบชิ้นส่วนพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรสำริดที่บ้านโตนด อำเภอโนนสูง เมื่อเข้าสู่สมัยเมืองพระนคร กำหนดอายุอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15 ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พบปราสาทในวัฒนธรรมเขมรที่ใช้อิฐและหินทรายเป็นวัสดุในการก่อสร้าง จำนวน 4 แห่ง กระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน และอำเภอเมืองนครราชสีมา อาทิ ปราสาทพนมวัน ระยะที่ 1 ปราสาทเมืองแขก ปราสาทโนนกู่ และโบราณสถานหมายเลข 1 ภายในเมืองโบราณเสมา ซึ่งจะกระจายตัวอยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน และเมืองนครราชสีมา เท่านั้น และเมื่อเข้าสู่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-18 อิทธิพลในวัฒนธรรมเขมรโบราณเริ่มแผ่อิทธิพลเข้ามายังบริเวณพื้นที่จังหวัดนครราชสีมามากยิ่งขึ้น โดยพบศาสนสถานในวัฒนธรรมเขมรโบราณ กระจายตัวอยู่หลายพื้นที่ มีศาสนสถานขนาดใหญ่หลายแห่ง สำหรับศาสนสถานในวัฒนธรรมเขมรโบราณที่อยู่ใกล้กับพื้นที่อำเภอบัวลายนั้น ได้แก่ ปราสาทศีดา อำเภอศีดา ปราสาทนางรำ (อโรคยศาลา) กู่พราหมณ์จำศีล กู่แก้งสนามนาง อำเภอแก้งสนามนาง

ภาพที่ 3.3 (บน-ซ้าย) โบราณสถานปราสาทปราสาทแขก (บน-ขวา) โบราณสถานปราสาทโนนกู่ สร้างขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 15 (ล่าง-ซ้าย) ปราสาทพิมาย (ล่าง-ขวา) ปราสาทพนมวัน สร้างขึ้นช่วงพุทธศตวรรษที่ 16-17

ในพื้นที่อำเภอบัวลายไม่พบร่องรอยศาสนสถาน แต่พบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ โดยอ้างอิงจากชิ้นส่วนภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง ตกแต่งด้วยวิธีเคลือบน้ำเคลือบสีน้ำตาล และสี

เขียว ซึ่งเป็นเทคนิควิธีการที่นิยมในวัฒนธรรมเขมรโบราณ เบื้องต้นสันนิษฐานว่า พื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ

ภาพที่ 3.4 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวาง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวาง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ ที่พบรวมทั้งสิ้น 5 แห่ง

โดยแหล่งโบราณคดีในวัฒนธรรมเขมรโบราณในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย สามารถแบ่งร่องรอยการอยู่อาศัยในวัฒนธรรมเขมรโบราณออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

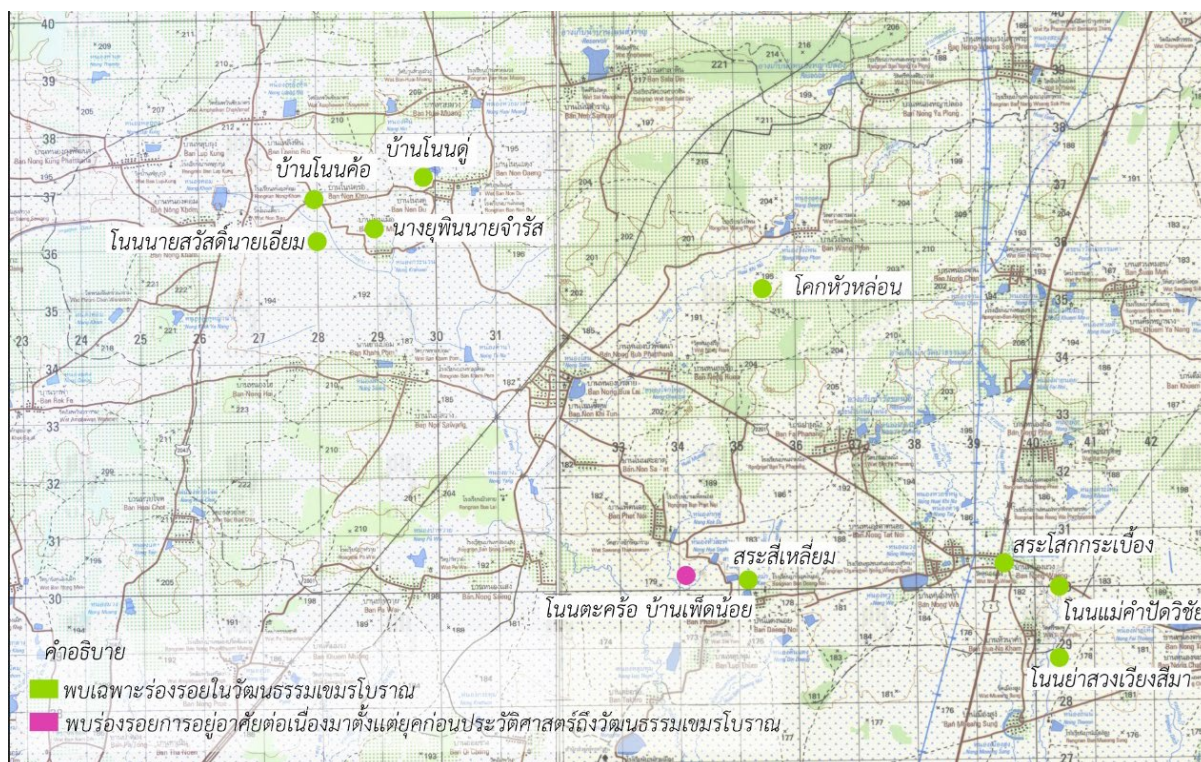
1) กลุ่มที่พบร่องรอยการอยู่อาศัยมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์

ได้แก่ แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย ซึ่งพบหลักฐานประเภท ขวานเหล็ก ภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดา และตะกรันโลหะ ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ตลอดจนพบภาชนะดินเผาเนื้อแกร่ง แทนหินจุดเจิม ชิ้นส่วนตุ๊กตาดินเผา ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ จึงเป็นหลักฐานที่แสดงถึงการอยู่อาศัยอย่างต่อเนื่อง

2) กลุ่มที่พบร่องรอยการอยู่อาศัยเฉพาะวัฒนธรรมเขมรโบราณ

ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ แหล่งโบราณคดีนายยุพินนายจรัส แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม แหล่งโบราณคดีโคกหัวหลอน แหล่งโบราณคดีหนองสระ แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย แหล่งโบราณคดีแม่คำปัดวิชัย แหล่งโบราณคดีโนนย่าสาวงเวียงสีมา

จากการสำรวจพบว่าบริเวณพื้นที่อำเภอบัวลายพบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์โบราณมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก ต่อเนื่องถึงวัฒนธรรมเขมรโบราณ หรือ 2,500-800 ปีมาแล้ว สำหรับสมัยหลังไม่พบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ กระทั่งช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 ที่เริ่มมีผู้คนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้นสืบเนื่องจากการเกิดขึ้นของเส้นทางรถไฟ และถนนมิตรภาพที่พาดผ่านอำเภอบัวลาย พื้นที่บริเวณนี้จึงมีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์จวบจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3.5 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ราววง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และราววง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ที่พบในพื้นที่อำเภอบัวลาย ทั้ง 2 กลุ่ม

2.2 ลักษณะการเลือกใช้พื้นที่ของมนุษย์

การเลือกใช้พื้นที่ของมนุษย์โบราณในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก และยุคประวัติศาสตร์ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ได้ดังนี้

1) ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก (2,500-1,500 ปีมาแล้ว)

จากการสำรวจแหล่งโบราณคดีในยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็ก พบว่า มนุษย์ในวัฒนธรรมเหล็กจะใช้โนนดินขนาดใหญ่ เท่านั้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเลือกตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ สมัยเหล็กที่พบโดยทั่วไปในสมัยเดียวกัน ทั้งนี้ไม่พบร่องรอยการขุดคูน้ำ-คันดินล้อมรอบ แต่โนนดินดังกล่าวจะอยู่ติดหรืออยู่ไม่ไกลกับลำห้วยยาง และลำห้วยแยะ ซึ่งเป็นลำน้ำสายหลัก โดยพบว่าโนนดินเหล่านี้ถูกใช้เป็นแหล่งฝังศพของชุมชน และเป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเมือง แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านตลาดหนองบัวลาย แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย แหล่งโบราณคดีหนองหัวพิทยาสรรค์ และแหล่งโบราณคดีบ้านหนองหัว

2) ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ (ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18 หรือ 1,100-800 ปีมาแล้ว)

จากการสำรวจแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ พบว่า มนุษย์ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ ในเขตพื้นที่อำเภอบัวลาย พบว่ามนุษย์ในวัฒนธรรมเขมรโบราณมีการเลือกใช้โนนดินสูง และที่ราบ เพื่อทำกิจกรรม และอยู่อาศัยในอดีต โดยสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

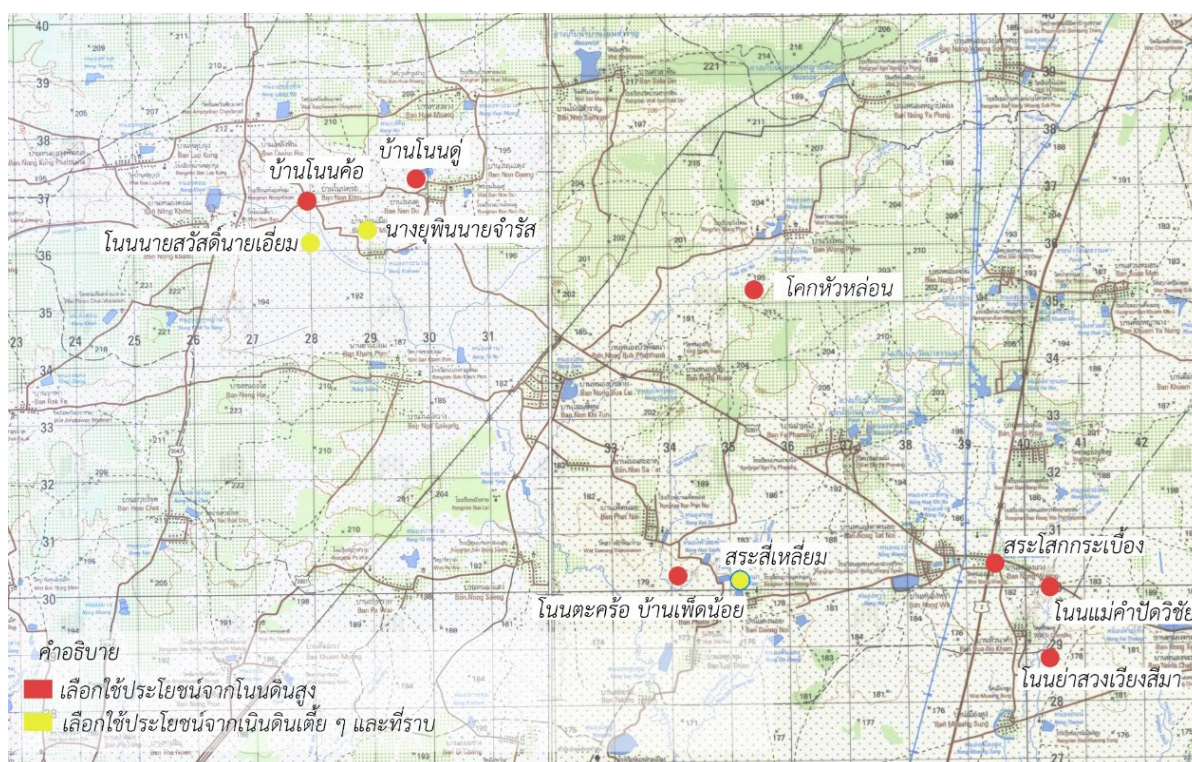
1) เลือกใช้ประโยชน์จากโนนดินสูง

ได้แก่ แหล่งโบราณคดีโคกหัวหล่อน แหล่งโบราณคดีบ้านโนนค้อ แหล่งโบราณคดีบ้านโนนคู้ แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย แหล่งโบราณคดีสระโสภะกระเบื้อง และแหล่งโบราณคดีนางคำปัดวิชัย แหล่งโบราณคดีย่าสวงเวียงสีมา

โดยแหล่งโบราณคดีโนนค้อ แหล่งโบราณคดีโนนตะคร้อ บ้านเพ็ดน้อย แหล่งโบราณคดีสระโสภะกระเบื้อง แหล่งโบราณคดีนางคำปัดวิชัย และแหล่งโบราณคดีย่าสวงเวียงสีมา มีลำน้ำไหลผ่านติดกับโนนดิน

2) เลือกใช้ประโยชน์จากโนนดินเตี้ย ๆ และที่ราบ

ได้แก่ แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม และแหล่งโบราณคดีนางยุพินนายจำรัส โดยทั้ง 2 แหล่งมีลักษณะเป็นโนนดินเตี้ย ๆ โดยตั้งอยู่ไม่ไกลจากลำน้ำสายหลัก

ภาพที่ 3.6 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวัง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวัง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งแหล่งโบราณคดี ยุคประวัติศาสตร์ ที่ปรากฏร่องรอยการเลือกใช้พื้นที่ ทั้ง 2 กลุ่ม

2.3 หลักหินทราย และหลักศิลาแลง

จากการสำรวจพบหลักหินทราย และหลักศิลาแลง มีลักษณะเดียวกันคือมีรูปทรงเป็นแท่งสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยพบร่วมกับแหล่งโบราณคดี พบปักอยู่ในตำแหน่งเดิม และถูกเคลื่อนย้ายมาจากจุดอื่น ๆ พบใช้ประโยชน์เป็นหลักบ้าน หรือ ป้อมบ้าน ดังนี้

1) หลักหินทราย หรือหลักศิลาแลงที่พบร่วมกับแหล่งโบราณคดี

แหล่งโบราณคดีโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยมพบหลักศิลาแลง จำนวน 4 หลัก ซึ่งมีขนาดใกล้เคียงกัน จากการปรับพื้นที่เพื่อเกษตรกรรม ปัจจุบันหลักศิลาแลงจึงอยู่ในสภาพล้ม แต่ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม

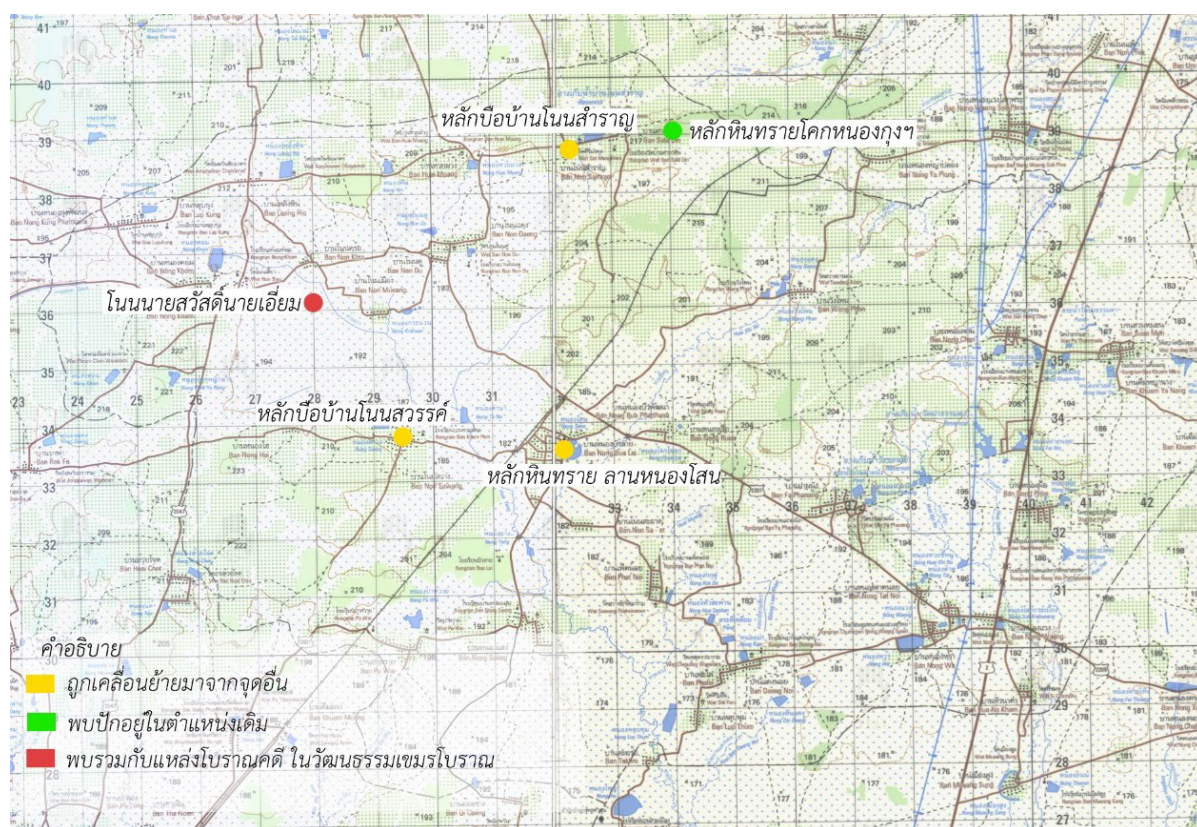
2) หลักหินทราย หรือหลักศิลาแลงที่ปักอยู่ในตำแหน่งเดิม

หลักหินทรายที่พบบริเวณโคกหนองงูสารธรรมประโยชน์ เป็นเพียงแหล่งเดียวที่ถูกปักในจุดที่ไม่ใช่แหล่งโบราณคดี บริเวณผิวพบร่องรอยการโคลน จากการสำรวจไม่พบหลักฐานทางโบราณคดีอื่น ๆ แต่ยังไม่สามารถอธิบายหน้าที่ได้แน่ชัด เพราะพบเพียงจุดเดียวเท่านั้น

3) หลักหินทราย หรือศิลาแลงที่ถูกเคลื่อนย้ายมาจากจุดอื่น

หลักหินทราย ลานหนองโสน และหลักบ่อน้ำ บ้านโนนสำราญ บริเวณพบร่องรอยการโคลนที่ผิว โดยทั้ง 2 จุด มีขนาดใกล้เคียงกัน ราษฎรในพื้นที่ระบุตรงกันว่าถูกเคลื่อนย้ายมาจากสถานที่เดียวกันคือบริเวณด้านใต้ของบ้านหนองบัวลาย หมู่ที่ 1 แต่จากการสำรวจไม่พบร่องรอยหลักฐานประเภทอื่นร่วมด้วยจึงไม่สามารถตอบได้ชัดเจนว่าหลักหินทรายใช้ประโยชน์อะไร นอกจากนี้ยังพบหลักหินทรายอีกแห่งหนึ่งคือหลักบ่อน้ำ บ้านโนนสำราญ แต่จากการสัมภาษณ์ราษฎรในพื้นที่ไม่สามารถระบุได้ว่าในอดีตนำมาจากที่ใด

สำหรับการกำหนดอายุสมัย เบื้องต้นกำหนดอายุสมัยอยู่ยุคประวัติศาสตร์ ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ โดยอ้างอิงหลักฐานทางโบราณคดีที่พบจากโนนนายสวัสดิ์นายเอี่ยม และสันนิษฐานว่าหลักหินทราย และหลักศิลาแลงที่พบนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตของที่ดิน ในวัฒนธรรมเขมรโบราณ

ภาพที่ 3.7 แผนที่ทหาร ประเทศไทย 1 : 50,000 WGS84 ระวาง 5440 II อำเภอบัวใหญ่ และระวาง 5540 II อำเภอประทาย พิมพ์ครั้งที่ 1-RTSD ลำดับชุด L7018 แสดงตำแหน่งจุดที่พบหลักหินทราย หรือหลักศิลาแลง ทั้ง 3 กลุ่ม

บรรณานุกรม

เอกสารหนังสือ

กรมทรัพยากรธรณี. การจำแนกเขตเพื่อจัดการด้านธรณีวิทยาและทรัพยากรธรณี จังหวัดนครราชสีมา.

กรุงเทพฯ: กรมทรัพยากรธรณี, 2553.

กรมศิลปากร. สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. โบราณคดีวิเคราะห์ 2 : เครื่องถ้วยบุรีรัมย์และเครื่องถ้วยสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2539.

กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 3 กรมพัฒนาที่ดิน. แผนที่ชุดดิน อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต, 2561.

กองโบราณคดี. โบราณคดีสำหรับเยาวชน เล่ม 2 ยุคสมัยทางโบราณคดี. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2562.

ปรีวรรต ธรรมาปริชากร, สว่าง เลิศฤทธิ์ และกฤษฎา พิณศรี. ศิลปะเครื่องถ้วยในประเทศไทย CERAMIC ART IN THAILAND. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท โอสเสสกา จำกัด, 2539.

สมเดช สีสลามโนธรรม. รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดี โครงการศึกษาวิจัยแหล่งโบราณคดีในเขตอำเภอบัวใหญ่. นครราชสีมา: บริษัท โจเซฟ พลาสติก การ์ด (โคราช) แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด, 2553.

สมเดช สีสลามโนธรรม. รายงานการสำรวจแหล่งโบราณคดีโคกหัวหลอน บ้านหนองเรือ ตำบลเมืองพะไล กิ่งอำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 9 นครราชสีมา, 2546.

สัมภาษณ์

นางคำ ปัตวิชัย, ผู้บริจาคที่ดิน. อายุ 88 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2565.

นางประพัฒน์ ลมศรีแสง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านศาลาดิน. อายุ 48 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

นางพูนทรัพย์ สีสคราม, ราษฎรบ้านตลาดหนองแวง. อายุ 62 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2565.

นางสมคิด เวียงสีมา, เจ้าของแปลงที่ดิน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 8 หัวนาคำ. อายุ 45 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2565.

นางสาวพยอม พลไธสง, เจ้าของแปลงที่ดิน. อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2565.

นางสุภาภรณ์ มิละวาน, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 บ้านโนนตู. อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

นายกิตติธร ศรีสุวอ, สมาชิก อบต.โนนจาน หมู่ที่ 4. อายุ 55 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

นายกิตติธร ศรีสุวอ, สมาชิก อบต.โนนจาน หมู่ที่ 4. อายุ 55 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

นายจรรุพล ขาวพา, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านตลาดหนองแวง. อายุ 30 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2565

นายเจริญ แผงไธสง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านเพ็ดน้อย. อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2565.

นายไชยา ขำผา, อดีตกำนันตำบลบัวลาย. อายุ 60 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565

นายทองปาน จันทเปียง, ราษฎรบ้านหนองเรือ. อายุ 61 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2565.

นายบุญถิ่น ปิหิน, ราษฎรบ้านโนนตู. อายุ 67 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565.

นายบุญเพ็ง ทองพูน, เจ้าของแปลงที่ดินและผู้ค้นพบ. อายุ 78 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565
และนางอารีญา เนินสุด, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านโนนค้อ0 อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1
สิงหาคม 2565.

นายมนูญ ภูมุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านโนนสวรรค์. อายุ 50 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

นายสวัสดิ์ ยศม้าว, เจ้าของแปลงที่ดิน. อายุ 75 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

นายสาคร วิเศษธร, เจ้าของแปลงที่ดิน. อายุ 59 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2565.

นายสุพัฒน์ สุวรรณทร, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 บ้านโนนสำราญ. อายุ 51 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2565.

นายแสง มิลา, บุตรเขยนายจิตร นาราชภูร์. อายุ 70 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2565.

นายหวน สาวันดี, ราษฎรบ้านตลาดหนองบัวลาย. อายุ 60 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2565.

ร้อยโทเฉลย พัดเพ็ง, เจ้าของแปลงที่ดิน. อายุ 63 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565.

เฮียง อับปะมะเย อติตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านหนองหว้า. อายุ 76 ปี สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2565.

สำนักศิลปากรที่ 10 นครราชสีมา
ตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30110
เบอร์โทรศัพท์ 044-471-518